

DE GEUS

MAGAZINE VRIJZINNIGE ACTUALITEIT OOST-VLAANDEREN

Ludo Abicht

HUMANIST, COMMUNIST, VLAAMS

Amin Maalouf

MOORDDADIGE IDENTITEITEN

VAN DE REDACTIE	3
PLAKKAAT Que faire?	4
ACTUA Prigogine en het postmodernisme Moorddadige identiteiten	5 7
ONBEKENDE GEUS Stichting Morele Bijstand aan Gevangenen & Stuurgroep Morele Bijstand	12
COLUMN Laat me niet lachen	15
VRAAGSTUK Ludo Abicht over atheïsme, communisme en Vlaamse ontvoogding. Een opmerkelijke combinatie	16
FORUM Griet Vandermassen reageert op Desmet en collega's Debatteren met pseudowetenschappers	22 23
KENNISMAKING MET Thomas Lemmens	23
DE STEEN IN DE KIKKERPOEL Vettaks?	24
CULTUUR Herstel van de heidense Lupercalia Tentoonstelling 'Segni di Autore'	26 29
PODIUM Zingen in het Gents. De nieuwe CD Gido van Gent	30
POËSTILLE Een stevige stamboom	33
BOEKENREVUE Jezus in Amerika. Een wereldmacht en haar religie. Geert Lernout Religie voor atheïsten. Een heidense gebruikersgids. Alain de Botton	34 36
FILM De teloorgang van de kindertijd	38
CODA De theoriegebondenheid van tomatensoep, een kijkje in de keuken	40
NIEUWSBRIEF	41
COLOFON	47

Waarde lezer,

De periode rond Kerst en Nieuwjaar is voor velen hét jaarlijks weerkerend moment om bergen voedsel en sloten alcohol naar binnen te werken, voor anderen is het vaak het meest geschikte ogenblik om in alle stilte – ver van notebooks, blackberry's, facebook en getwitter – hun eigen prestaties, tekortkomingen en niet vervulde verzuchtingen van het voorbije jaar in ogenschouw te nemen. En vooral om goede voornemens te maken voor het nieuwe jaar. Voornemens die meestal na enkele maanden in de, al dan niet digitale, prullenmand zullen verdwijnen. Maar ondanks de ambivalente gevoelens met betrekking tot deze periode kunnen we stellen dat de laatste jaren de *schwung* er uit is en we ons vooral beperken tot oppervlakkig gedoe, obligate etentjes, een bioscoopbezoek hier en het bijwonen van een 'fantastische' ijsshow daar. Spijtig genoeg geen joelfeesten meer zoals bij de Germanen, waarop de winterzonnewende uitbundig werd gevierd. Toen werd er nog gefeest, en met reden, want het boze werd verjaagd en het licht werd begroet ...

Kerstmis stond in het verleden evenwel niet altijd voor feesten, wel veelal voor een (kort) moment van vrede. Het was zeker in het Midden-Oosten een moment vol symboliek, en in Jeruzalem al helemaal. Maar op 25 december 1100 – in volle kerstperiode – was dat wel even anders. Toen werd Boudewijn van Boulogne, de broer van 'onze' Godfried van Bouillon tot koning van het Koninkrijk Jeruzalem gekroond, nadat deze stadstaat met veel wapengekletter en wreedheden door de kruisvaarders was ingenomen. Dus beslist geen ingetogen en vreedvolle kerstdag! De christelijke suprematie over Jeruzalem – die op zijn hoogtepunt zowat het huidige Israël en het zuidelijke deel van Libanon omvatte – duurde tot 1187, toen generaal Saladin (geboren in Tikrit, net als Saddam Hoessein ...) korte metten maakte met de kruisvaarders en Jeruzalem innam.

Heel dit gebeuren, en nog veel meer, wordt met verve beschreven in het schitterende boek *Rovers, Christenhonden, Vrouwenschenners* van de Libanese journalist en schrijver Amin Maalouf, waarin deze gewelddadige bedevaart eens vanuit Arabische hoek wordt bekeken. Maalouf, in 1976 naar Frankrijk geëmigreerd omwille van de burgeroorlog in Libanon, rekent af met de historische mythe waarin de kruistochten afgeschilderd worden als ware heldendaden om het christelijk geloof te verspreiden en het Beloofde Land te 'bevrijden'. *On the contrary*, de kruisridders vielen de verdeelde Arabische wereld binnen met nodeloos veel geweld en wreedheden. Maalouf laat zien hoe zwaar de impact was van de kruistochten op de Arabische wereld en hoe zij er tot op de dag van vandaag hun sporen hebben nagelaten. Hij geeft

tal van Arabische kronieken weer die de christelijke schanddaden in detail beschrijven. Een niet te missen boek, een ideaal geschenk voor onder de kerstboom!

Maalouf beperkt zich als schrijver niet tot één thema. Hij is niet alleen de auteur van onder meer *Samarkand* en *De rots van Tanios* (waarvoor hij in 1993 de *Prix Goncourt* kreeg), maar ook van het meesterlijke essay *Les Identités meurtrières* – in het Nederlands vertaald als *Moorddadige identiteiten* – waarvan u in deze Geus een zeer knappe beschouwing vindt van de hand van Katrien Van Hecke. In dit essay pleit Amin Maalouf voor het recht om tot meerdere identiteiten

te behoren. Met identiteit bedoelt hij de som van al onze eigenschappen en kenmerken, een veelvoud aan invloeden en achtergronden (*des appartenances*). Kortom: hetgeen ons onderscheidt van elk ander individu. Op zich is er met deze identiteiten niets mis, maar ze worden pas gevaarlijk, dixit Maalouf, als we ze tot één zuivere identiteit willen reduceren en dat kenmerk willen verabsoluteren in een groep.

Deze – verabsoluteerde – identiteit kan zich focussen op godsdienst, taal, afkomst, ras, en leidt meestal tot moord en doodslag. Denk maar aan Libanon, ex-Joegoslavië, Noord-Ierland ... De bezorgdheid van Maalouf over ons verlangen naar een groepsidentiteit en de noodlottige gevolgen ervan vindt u terug in dit enigszins beangstigende, maar o zo boeiende, essay. Het artikel van Katrien Van Hecke is dan ook uitermate geschikt als kennismaking met dit essay en zijn illustere auteur.

Maar onze Geus bevat natuurlijk nog tal van andere interessante bijdragen, zoals het interview met Ludo Abicht, het tweede deel van de Prigogine trilogie, het pro en contra over de vettaks, en ga zo maar door. Ook nu weer zijn onze redactie en de gastauteurs er mijns inziens in geslaagd om van deze eerste Geus van 2012 een ijzersterk nummer te maken. Benieuwd wat u er van vindt!?

'Naasten verscheuren elkaar het gemakkelijkst', schreef Maalouf (een doordenkertje voor hetgeen u kan overkomen na de kerst- en nieuwjaarsperiode ...). Met deze opbeurende woorden van een Wijze uit het Oosten sluiten we dit jaar af, beste lezer en kijken vol verwachting uit naar wat 2012 zal brengen. Voor u, voor ons en voor De Geus. De redactie wenst u en allen die u dierbaar zijn alvast een vrij-zinnig, verdraagzaam en positief nieuw jaar (hoop doet leven)!

Fred Braeckman
Hoofdredacteur

'Naasten
verscheuren elkaar
het gemakkelijkst'
Amin Maalouf

Que faire?

Europa gaat klauwend tekeer tegen ons. Heel het politieke debat is niets meer dan een verkapte vorm van propaganda. De verdediging van een achterhaald economisch beleid dat vandaag heel duidelijk laat zien hoe de kloof tussen rijk en arm groeit, en de middenklasse doet inkrimpen. Een ultra-neoliberaal beleid, dat ongenadig door onze strot wordt geduwd en wordt gepresenteerd als een algemeen adagium: 'we willen allemaal hetzelfde'.

We worden meegezogen in het overkoepelende verhaal van een wereldwijd kapitalisme: de mantra van economische groei en de oneindige toename van productiviteit. Dat, mijn beste vrienden, is de grootste illusie van onze tijd. Dat is de oorzaak van onze apathie, onze verlammende angst en onzekerheid. Het is ook de oorzaak van de inkomensongelijkheid.

We willen niet allemaal hetzelfde. De rijken willen niet hetzelfde als de armen. Wie voor zijn dagelijks eten en drinken afhankelijk is van een baan wil niet hetzelfde als

voor broederschap kwijt. Die groeiende ongelijkheid is niet alleen moreel verwerpelijk, ze is bovendien ook nog eens erg inefficiënt.

De armen zullen armer worden. Deze economische achterstelling van een groeiende meerderheid vertaalt zich – zoals Richard Wilkinson ons leert uit zijn *evidence-based* sociaal onderzoek van de afgelopen 30 jaar – in slechte gezondheid en gemiste onderwijskansen, en in toenemende mate ook in de bekende symptomen van depressie, zoals alcoholisme, zwaarlijvigheid, goklust en kleine criminaliteit. Werklozen die vandaag het stigma van de schuldigen moeten dragen en mensen die onder hun niveau moeten werken, raken hun verworven vaardigheden kwijt en worden een chronische en overbodige belasting voor de economie. Dat leidt vaak tot spanningen

en stress, om nog maar te zwijgen van ziekte en voortijdig overlijden.

Niet enkel het betrouwbare onderzoek van Wilkinson maar ook dat van Tony Judt windt er geen doekjes om. Hoe breder de kloof tussen de rijke toplaag en de arme massa, hoe groter de sociale problemen. Die stelling geldt zowel voor rijke als arme landen. Het doet er niet toe hoe welvarend een land is, het gaat om de mate van ongelijkheid die er heerst.

Het neoliberale beleid van Europa is deze ongelijkheid op een walgelijke manier aan het versterken. Tegengeluiden en verzet zijn noodzakelijk voor onze democratie. We moeten opnieuw leren hoe we onze bestuurders kunnen bekritisieren. Heel het legertje van graaiende particuliere profiteurs moet dringend aangepakt worden. We mogen het hierbij echter niet laten.

Het is niet alleen tijd voor actie maar ook tijd om ons gezamenlijk te bezinnen over de vraag: onder welke omstandigheden vinden wij het waardevol om verder te leven? Kennis hierover vergaren en uiteindelijk, en dit is hoogdringend, er ook naar handelen. Of anders gesteld: wat willen we? En waarom? We hebben de plicht om een fatsoenlijke, inclusieve samenleving af te dwingen. Naar dat criterium zouden we de economie moeten modelleren, en niet naar het oordeel van die idiote aandeelhouders.

Kurt Beckers

Referenties:

Tony Judt, *Het land is moe. Verhandeling over onze ontevredenheid*. Uitg. Contact, 2011.

diegene die leeft van investeringen en dividenden. Vandaag blijken er geen rijke landen meer te bestaan, enkel nog rijke mensen. Mensen die rijk zijn geworden door de welvaart van ons allen te plunderen. En dat gaat maar door, elke dag opnieuw. En wij, wij staan erbij en kijken ernaar.

Vandaag ziet iedereen dat walgelijke hebzucht een grote bedreiging vormt voor onze vrijheid en onze solidariteit. Als we niets aan de ongelijkheid doen, raken we alle gevoel

© Norbert Van Yperzeele

Het belang van Prigogine

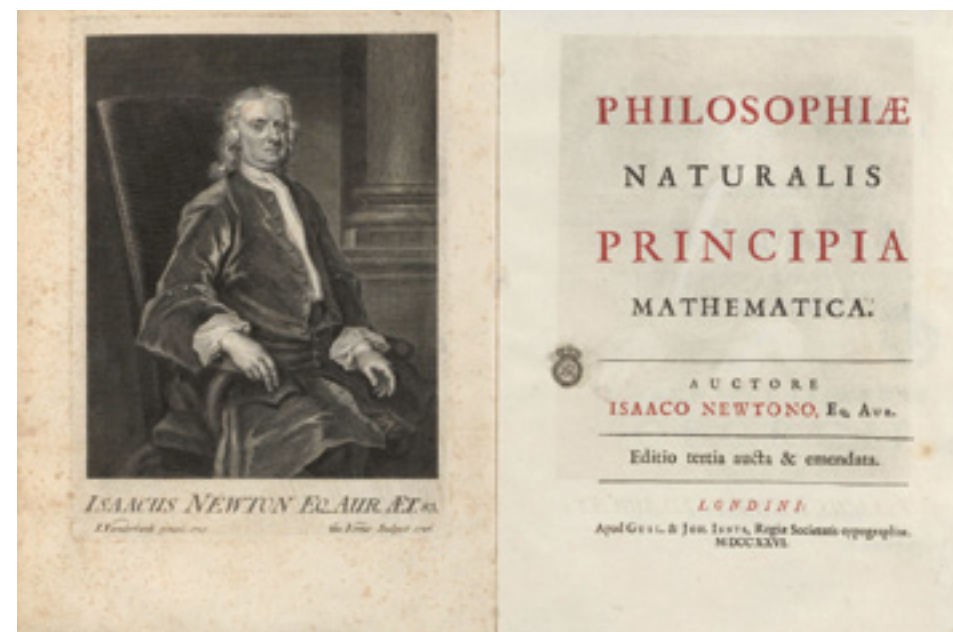
Iedereen heeft ooit al eens gehoord van Ilya Prigogine, sommigen herinneren zich nog dat hij de Nobelprijs voor Scheikunde won, maar weinigen kennen de echte betekenis van zijn ontdekkingen. Albert Comhaire haalt hem uit de vergetelheid en doet een poging om u, lezer, kennis te laten maken met zijn betekenis en werk. In een driedelige serie legt hij in heldere taal uit waar Prigogine voor staat en vooral waarom hij van groot belang is voor het vrijzinnige gedachtegoed. Ere wie ere toekomt!

Deel 2: Prigogine en het postmodernisme

NIET ÉÉN. MAAR 'TWEË TYPES VAN SITUATIES'

Met zijn ontdekking van de dissipatieve structuren demonstreerde Prigogine, Nobelprijswinnaar Scheikunde 1977, de creatieve mogelijkheden van *la flèche du temps*, de tijdspijl. Hij onderscheidde twee 'types van situaties': 'We zien dat er rondom ons objecten bestaan, die gehoorzamen aan de klassieke, deterministische en reversibele wetten; maar dan gaat het om eenvoudige gevallen, bijna uitzonderingen, zoals de planeaire beweging van twee lichamen. Aan de andere kant zien we de objecten waarop de tweede hoofdwet van de thermodynamica van toepassing is – en die vormen de overgrote meerderheid [*Les lois du chaos*, p. 97].'

Een en ander werd niettemin door postmodernisten geïnterpreteerd als: de ontkenning van de bepaaldheid in de natuur (zelfs een geloof in de overheersing van willekeur); het betwijfelen van de exactheid van de natuurwetenschappen; het plaatsen van vraagtekens, tot het verwerpen toe, van mathematische modellen en in extremis zelfs de wiskunde in haar geheel. Meteen werd ook het rationalisme weggegooid en de intuïtie verheven tot de belangrijkste, ja, zelfs enige bron van kennis: leve het wilde denken! Daarbij aansluitend werd een bepaald soort pluralisme opgehemeld: dé waarheid bestaat niet, elke mens en elke cultuur heeft zijn eigen waarheden, en vermits alle mensen in

‘Men moet bewaren wat men in de wetenschap heeft bereikt, en aanvullen. Men moet niet vernietigen.’ Ilya Pregogine.

Op een indringende manier confronteerde Prigogine zijn collega's en het belangstellende publiek met de grenzen van de klassieke mechanica en in het bijzonder het specifiek Newtoniaanse determinisme; meteen bracht hij een belangrijke bijdrage tot de chaos-theorie. Verscheidene postmoderne auteurs hebben dit geïnterpreteerd als een bevestiging van hun filosofische overtuigingen. Maar hebben ze Prigogine wel goed gelezen?

se gelijkwaardig zijn – overigens een mooi humanistisch principe – zijn alle waarheden gelijkwaardig.

Met een Nobelprijswinnaar – en dan nog wel voor scheikunde – meenden postmodernisten een zwaargewicht in huis gehaald te hebben. Bepaalde ideeën van de Verlichting (en zeker van de radicale Verlichting) konden ze nu ongegeneerd, en al dan niet expliciet, naar de schroothoop verwijzen. Resultaat? Sensatie en ... kassa, kassa! Maar dat was buiten de waard gerekend.

EEN RECHTZETTING

Eén gezegde van Prigogine volstaat eigenlijk om een einde maken aan dat postmoderne gedoe: 'Het universum vormt een geheel en het bestaan van een enige tijdspijl heeft een kosmische oorsprong [*Les lois du chaos*, eveneens p. 97].' Maar er is meer.

In zijn beroemde boek *La Nouvelle Alliance* op p. 279 – ik zet de referentie er opzettelijk bij – betoogt Prigogine dat 'de wetten van de reversibele dynamica voor ons (natuurkundigen, A.C.) het referentiecentrum vormen voor het opstellen van wiskundige modellen van de natuur. De wettelijke wereld der omkeerbare trajecten blijft dus in het hart van onze fysica; het vormt voor ons een conceptuele en technische referentie, noodzakelijk voor het bepalen en beschrijven van het domein waar onstabiele introductie van irreversibiliteit mogelijk maakt [vertaling, A.C.].'

NB: Met de wetten van de reversibele dynamica bedoelt Prigogine de wetten die we op school leerden kennen in de les natuurkunde, zoals over de eenparig rechtlijnige beweging, de vrije val, de wrijvingloze slinger, de beweging van twee hemellichamen (aarde en maan bijvoorbeeld); reversibel = omkeerbaar.

Prigogine is sindsdien niet van opvatting veranderd. Vele jaren nadien, hij is ondertussen tachtig jaar oud geworden, zegt hij in een interview: 'Bergson behoorde nog tot de generatie filosofen – van Hegel over Heidegger tot de postmodernisten – die zegt dat de wetenschap niet over het essentiële

gaat; volgens hen zou men zich op een niet-wetenschappelijk pad moeten begeven om tot de essentie te komen. Ik, die toch tegelijk wetenschappen en filosofie heb gestudeerd, vind dat onmogelijk. We sturen kosmonauten in de ruimte en ze komen toch terug, niet? Er is dus toch een overeenkomst tussen de wetten van Newton en de reële wereld. Dat allemaal opgeven om filosofische redenen, lijkt me toch heel moeilijk. Men moet bewaren wat men in de wetenschap heeft bereikt, en aanvullen. Men moet niet vernietigen [De Financieel-Economische Tijd, 17/05/1997].'

OVER WILLEKEUR EN TOEVAL

Er is misschien één mogelijk excuus voor de vergissing van Nederlandstalige postmodernisten. Het woord 'willekeur' werd helaas in *Orde uit chaos* enkele keren als vertaling gebruikt van *hasard*, 'toeval'. In de courante spreektaal wordt 'willekeurig' soms gebruikt in plaats van 'toevallig'; 'willekeur' is in het Frans *arbitraire* en dat is in het wetenschappelijke jargon geen synoniem van *hasard*. Toeval is overigens geen soort god, geen mysterieuze, transcendente, bovennatuurlijke macht die er bijvoorbeeld over beslist welke boom door de bliksem zal getroffen worden tijdens een onweer. Meerdere factoren zijn in dat geval bepalend: het soort boom, zijn hoogte, de afstand tot andere bomen, de plaatselijke bodemgesteldheid, de thermiek boven het bos enz. Het woord 'toeval' heeft als synoniemen: 'gelijktijdigheid', 'samenloop', 'samenloop van omstandigheden'.

Er bestaat wel toeval, maar er werd tot nu toe geen willekeur waargenomen in de natuur. Er zijn geen mirakels, noch ten goede, noch ten kwade. Daar is moeder natuur veel te betrouwbaar voor. Willekeur is een term die gebruikt wordt in de wiskunde, bijvoorbeeld in 'neem een willekeurig getal'.

Prigogines standpunt ten overstaan van het postmodernisme komt klaar en duidelijk tot uiting in de volgende paragraaf uit *La fin des certitudes* (p.22): 'Voor Bergson evenals voor Popper gaan realisme en indeterminis-

me hand in hand [*sont solidaires*]. Deze overtuiging botst met de triomf van de moderne fysica, die in feite de meest vruchtbare en meest strenge dialoog is die we met de natuur gevoerd hebben. De tegenstelling tussen de reversibele, deterministische tijd uit de fysica (de klassieke mechanica, A.C.) en de tijd van de filosofen heeft geleid tot open conflicten. Vandaag bestaat eerder de verleiding om zich terug te trekken, wat tot uiting komt in een algemeen scepticisme over de betekenis van ons weten [*nos connaissances*]. Zo beveelt de postmoderne filosofie deconstructie aan. Rorty bijvoorbeeld roept op de problemen die onze traditie verdeeld hebben om te vormen tot onderwerpen voor een beschaafde conversatie. Heel zeker: voor Rorty hebben de wetenschappelijke twistpunten – te technisch – geen plaats in deze conversatie.'

Maar er is meer.

CONCLUSIE

Wie zich verdiept in het denken van Prigogine, ontdekt niet alleen een door en door degelijke vakman, maar ook iemand met een brede visie. Hij kon het daardoor niet eens zijn met geleerden die geloofden dat de wetenschap het einde had bereikt. Prigogine stelde daarentegen dat 'we nog maar aan het begin van het avontuur staan' – zie onder andere *La fin des certitudes* (p. 15). Hij heeft dat trouwens op een overtuigende manier aangetoond.

Albert Comhaire

Errata

Twee foutjes slopen er in het artikel *Het belang van Prigogine* uit de vorige Geus (de Geus nr. 9, november 2011, pp. 6-9).

- Op pagina 6 dient er te staan: De specifieke eigenschappen van elke stof bepalen de relaties met andere moleculen van dezelfde stof en van andere stoffen.

- Op pagina 9: Per specifiek systeem – moleculen, kankercellen, mieren, woningen in een stad enzovoort – kunnen er andere verdelingen en operatoren zijn.

Moorddadige identiteiten

De Frans-Libanese schrijver, socioloog en journalist Amin Maalouf publiceerde in 1998 *Les Identités meurtrières*, een essay waarin hij begrippen als identiteit en groepsidentiteit analyseert en in verband brengt met actuele, geopolitieke ontwikkelingen. Maalouf vergelijkt België met Libanon, ook een land waarin verschillende gemeenschappen moeten samenleven. Katrien Van Hecke ontleedt dit boeiende essay en biedt stof tot nadenken.

Al verscheen Amin Maaloufs *Les Identités meurtrières* reeds in 1998, er slaat geen ranzig luchtje van af. Misschien is de wereld zelfs zo geëvolueerd dat zijn betoog nog scherper de oren doet spitsen.

De titel lijkt wel om een man van zijn paard te slaan, toch bekijkt Amin Maalouf het wereldgebeuren met een bijzonder genuanceerde blik. Ten dele doordat hij doorkneet is in de wereldgeschiedenis, maar ook zijn afkomst

heeft er mee te maken. Hij groeide op in Libanon, een schizofreen land door de warwinkel aan politieke, religieuze en etnische belangengroepen. Zijn minutieus analyserende geest heeft van Maalouf geen wattige cultuurrelativist gemaakt. Hij blijft niet veilig op abstract sociologische hoogte toekijken. Als een samoeraï met scalpel hakt hij in op het begrip 'identiteit' en tovert concrete oplossingen tevoorschijn. Ook voor België.

FRANS OF LIBANEES

Op zeventwintigjarige leeftijd verliet Amin Maalouf Libanon en vestigde zich in Frankrijk. Als jonge snotneus las hij Dumas en Dickens in het Arabisch, intussen drinkt hij reeds twee decennia Franse wijn en Frans water en schrijft hij al zijn boeken in het Frans. Vraagt men hem geregeld: 'En Amin, ben je nu meer Frans of Libanees?'

'Identiteit valt niet op te delen,' verzucht Maalouf dan telkens, 'noch in helften, derden of hokjes. Ik heb niet meerdere identiteiten, ik heb er slechts één, opgebouwd uit al die facetten die me hebben gevormd, volgens een unieke dosering die bij iedereen anders is.' Steevast zijn er die toch verder porren: 'Maar wat ben je diep in je hart, Amin?'

Alsof er bij iedereen een essentie schuilt, voor eens en altijd vastgelegd bij de geboorte en in het hart terug te vinden!

WHAT THE F... IS DAT DAN, IDENTITEIT?

Niet alleen xenofoben, ook Jan met de pet en Marietje van de bakker hebben een manier van praten die eendimensionaal is: alsof het fenomeen identiteit tot één achtergrond te herleiden valt. Identiteit, zegt Maalouf, dat is de mix van achtergronden die ervoor zorgt dat je anders bent dan alle anderen. Allemaal behoren we tot een levensbeschouwelijke traditie, nationa-

Amin Maalouf, Frans én Libanees: 'Identiteit valt niet op te delen.'

liteit, etnische of linguïstische groep, familie, beroepsgroep, sociaal milieu, provincie, wijk, sportclub, partij. Niet alle achtergronden zijn even belangrijk. Geen ervan is echter onbelangrijk. Bij twee dezelfde personen vind je nooit dezelfde melange. Met zeer veel mensen deel je een bepaalde achtergrond, maar met niemand ter wereld deel je al je achtergronden. Aan de hand van enkele facetten van je identiteit kan je in een handomdraai je overeenkomsten én je specifieke karakter blootleggen. Ieders identiteit is complex en uniek. Een identiteit is er niet, maar wordt langzaam gevormd en verandert voortdurend.

VORMING VAN 'TRIBALE' IDENTITEITEN

De elementen waaruit identiteit is opgebouwd, kennen een hiërarchie, maar die is niet statisch. Een Italiaanse homo in de tijd van het fascisme kon zich waarschijnlijk steeds minder met zijn natie, maar des te meer met zijn seksuele geaardheid identificeren.

Door omstandigheden kan een facet dus op het voorplan komen. Dat gebeurt onder andere wanneer mensen zich bedreigd voelen. Worden ze bedreigd in hun geloof, dan kan het religieuze facet de identiteit gaan bepalen. Wordt de moedertaal weggedrumd, dan lijkt die taal plotseling de hele identiteit te omvatten.

Identiteit is geen patchwork, eerder een tekening op een strakgespannen huid

Wanneer iemand om een verschil geplaagd wordt, wanneer iemand vernederd wordt om zijn of haar religie, huidskleur, accent, verstelde kleren, kan dit wonden nalaten en die wonden kunnen de houding ten aanzien van de hiërarchie van zijn of haar achtergronden bepalen.

Identiteit is geen patchwork, eerder een tekening op een strakgespannen huid: als er één plekje aangeraakt wordt, trilt de hele persoon mee. De desbetreffende achtergrond (religie, huidskleur, klasse) neemt bezit

van de hele identiteit. Degenen die dezelfde achtergrond delen, voelen zich solidair, delen een 'tribale' verbondenheid en beginnen met een beschuldigende vinger naar 'die aan de overkant' te wijzen.

HOE IDENTITEIT OORLOGSTUIG KAN WORDEN

Dit is het moment waarop mensen een intolerante, soms suïcidale houding kunnen aannemen en in (zelf)moordenaars, of volgelingen van moordenaars, kunnen veranderen. Aangezien iedereen om hen heen dezelfde mening deelt, aangezien ze de 'stam' beschermen, kunnen ze geen misdadigers zijn. De neiging om te veranderen in moordenaars – duizenden moordenaars in het geval van een volkerenmoord – gebeurt op het moment dat mensen het gevoel hebben dat de 'stam' wordt bedreigd.

Denk nu niet dat er bepaalde etnische, religieuze, nationale achtergronden zijn die sneller of gemakkelijker het monster tevoorschijn halen. Het is de 'tribale' definitie van het fenomeen identiteit die dergelijke uitbarstingen veroorzaakt. De meest bloedige conflicten zijn voortgekomen uit oude en complex geworden 'identiteitsdossiers'.

ZIJN WE NIET ALLEMAAL MIGRANTEN?

Zeker in deze tijd van mondialisering dringt een nieuwe definitie van identiteit zich op. Anders dreigen massa's mensen hun identiteit te verliezen, of gaan ze al te radicaal hun identiteit beginnen opeisen. Amin Maalouf roept iedereen op om zijn of haar diverse achtergronden te omarmen, niet te kiezen tussen die of deze, maar een mix samen te stellen, en haar of zijn behoefte aan identiteit in overeenstemming te brengen met een openheid ten aanzien van andere culturen.

De schrijver richt zich in het bijzonder tot de migranten, met de vraag om toch vooral voor hun heterogeniteit uit te komen. Zij hebben een zeer belangrijke taak als bemiddelaars tussen de verschillende culturen. In de *Ontregeling van de wereld* (uitg. De

Geus, 2010) komt hij uitgebreid op dit idee terug.

Zijn we echter niet allemaal migranten? Maalouf stelt zich in de plaats van autochtonen: zelfs wie zijn geboortegrond nooit verlaten heeft, herkent zijn land niet meer. Dit komt door de versnelde evolutie: die laat de mensen in dertig jaar tijd doormaken waar vroeger meerdere generaties overgingen.

WAT MET DE ISLAMITISCHE IDENTITEIT?

Bij veel moslims is het gebruikelijk geworden om de godsdienstige achtergrond als het belangrijkste element van de identiteit te beschouwen. Amin Maalouf is in deze kwestie onverschillig: hij is in een christelijke familie opgegroeid. Is de islam werkelijk onverenigbaar met vrijheid, moderniteit en emancipatie, vraagt hij zich af.

Hoe verweef je wereldburgerschap in je identiteit?

Eerst toont hij aan dat geen enkele levensbeschouwing of politieke doctrine voor vrijheid garant staat. Het ligt anderszins ook niet aan de aard van het (islamitische) beestje. In een tijd waarin de christelijke samenleving niks tolereerde, veroverden moslims zonder veel zinloos geweld andere gebieden en betoonden een relatief respect voor de oorspronkelijke bewoners. Zijn derde punt is dat een volk, een samenleving, een tijdperk ook invloed heeft op de religie (en dat dus niet alleen een religie invloed heeft op het volk). De islamitische bewegingen zijn eerder een product van ons tijdperk dan van de islamitische geschiedenis. In het taalgebruik en de methodes van radicaal islamitische bewegingen herken je bijvoorbeeld de invloed van de derdewereldactivisten uit de jaren zestig.

Wanneer moslims het westen heftig aanvallen, is dit dus niet omwille van de godsdienst – omdat zij moslim zijn en het westen christelijk – maar in de eerste plaats omdat ze arm zijn en

© Norbert Van Yperzeele

lang overheerst werden. Het religieuze radicalisme was trouwens niet de eerste spontane keuze van moslims. Het heeft zich pas ontwikkeld na de teloorgang van het nationalisme en socialisme.

MODERNISERING = VERWESTERSING

In de periode van de vijftiende tot de negentiende eeuw kwijnde de Arabische wereld weg. Niet omdat die religie niet moderniseerbaar was, maar omdat die maatschappij zelf niet gemoderniseerd was. Het westen heeft op zeker moment een intellectuele, industriële en wetenschappelijke revolutie gekend. Een historische gebeurtenis zonder weerga! De verspreiding en overheersing van de westerse cultuur gebeurde net op het tijdstip dat de mensheid over de technische middelen beschikte om over de hele planeet te heersen, vandaar dat de term modernisering verdraaid veel op verwestersing is gaan lijken.

Westerlingen levert dit het voordeel

op dat ze nooit hoeven op te houden zichzelf te zijn. Voor alle anderen betekent moderniseren een deel van zichzelf opgeven. Zo lijkt het toch.

MONDIALISERING: EEN VLOEK OF ...

Al vaart de mondialisering onder westerse vlag, voor iedereen brengt die een nieuwe uitdaging mee: hoe verweef je wereldburgerschap in je identiteit?

De hele wereld voelt zich tegenwoordig een minderheid

Wie nauwlettend toekijkt, ziet dat de mondialisering geen instrument van de heersende cultuur is. Zij jaagt de heersende cultuur evenveel schrik aan.

De hele wereld voelt zich tegenwoordig een minderheid. Omdat alle samenlevingen – ook de westerse – geconfronteerd worden met iets dat

sterker lijkt dan zichzelf, waardoor ze zich beginnen afvragen of hun culturele erfgoed niet naar de haaien gaat.

Een schrijver als Amin Maalouf vangt een sociologische dynamiek graag in beelden: mondialisering is een arena die aan alle kanten open is, waarin verschillende gevechten tegelijkertijd plaatsvinden en waar iedereen met zijn eigen wapenuitrusting naar binnen kan stappen.

MONDIALISERING: EEN ZEGEN

Amin Maalouf somt de gevaren van de mondialisering op, maar ziet ook de kansen die voor het oprapen liggen. De wereld is van wie de nieuwe spelregels probeert te begrijpen om ze zo gunstig mogelijk toe te passen. 'Een vliegende kraai vangt meer,' zou mijn eigen grootmoeder gezegd hebben.

Door de nieuwe communicatietechnieken worden we ons bewust van ons gemeenschappelijk lot. Stimulerend voor een nieuwe benadering van het begrip identiteit! Als het van Maalouf

afhing: een identiteit die de som van al onze achtergronden is, en waarin de verbondenheid met de wereldwijde menselijke samenleving een steeds grotere plaats inneemt, tot deze de belangrijkste achtergrond wordt, zonder onze vele individuele achtergronden uit te wissen.

De wereld biedt de middelen om zich te verdedigen aan wie de bedreigde culturen in stand wil houden. Denken we maar aan vertaaltoepassingen op onze pc. Het hele internet is een relatief egalitaire ruimte waarin vier slimme studenten evenveel invloed kunnen uitoefenen als een staats-hoofd of oliemaatschappij.

Wie over voldoende passie en levenslust beschikt, kan zijn of haar cultuur aan de wereld bekendmaken.

EEN STOKPAARDJE

Maalouf droomt, zegt hij, van een wereld waarin de behoefte aan spiritualiteit losgekoppeld wordt van de behoefte aan verbondenheid. Scheiding van kerk en staat is niet voldoende, ook religie en identiteit zouden gescheiden moeten worden. Een achtergrond die echter nooit, *jamais de la vie*, van onze identiteit losgekoppeld mag worden, is taal.

Een mens kan zonder religie leven, maar niet zonder taal. Taal heeft bovendien het voordeel niet exclusief te willen zijn! Je kan perfect meerdere talen spreken zonder dat het je gezondheid schaadt – meerdere religies aanhangen bekomt een mens minder, als je het mij vraagt.

Amin Maalouf onderscheidt twee belangrijke functies van de taal: identiteit en communicatiemiddel. Voor de driehonderdduizend IJslanders bijvoorbeeld is het IJslands de identiteit-verschaffende taal, het Engels het communicatiemiddel. Het is belangrijk om je identiteit-verschaffende taal niet te hoeven opgeven om aan de wereld deel te nemen. Het Engels voorziet niet in de behoefte aan identiteit voor IJslanders. Vertalers komen goed aan hun trekken in IJsland!

Het heeft niet veel gescheeld of het

Frans was de Europese eenheidstaal geworden in plaats van het Engels. Had de Europese eenwording honderd of misschien vijftig jaar geleden plaatsgehad, dan had het Frans prominenter aanwezig geklonken. Zoals het Frans niet mag verpieteren, mag geen enkele taal uitsterven.

Amin Maalouf diept omtrent deze problematiek een opmerkelijk voorstel uit zijn hoed. Om de linguïstische en culturele diversiteit te stimuleren stelt hij voor dat het in de gewoonten van iedere burger ingebakken wordt om drie talen aan te leren. De derde taal is naar vrije keuze, zodat er een grote verscheidenheid ontstaat.

Het diepste wezen van een volk schuilt in zijn literatuur

Voor de literatuur ziet Maalouf trouwens een wereldtaak weggelegd! Mijn hart springt op bij deze woorden uit *De ontregeling van de wereld*: we moeten 'de anderen' in al hun facetten, in hun diepste wezen leren kennen. Dat kan alleen maar via hun cultuur, en in de eerste plaats via hun literatuur. Het diepste wezen van een volk schuilt in zijn literatuur.

DE EUROPESE UNIE: EEN TESTCASE

Maalouf rondt zijn betoog af met de wens dat niemand zich in de gemeenschappelijke beschaving die bezig is te ontstaan, buitengesloten zou voelen. Dat iedereen er zijn identiteit-verschaffende taal en sommige symbolen van zijn eigen cultuur zou terugvinden. En dat iedereen zich ook zou willen identificeren met wat hij in de wereld om zich heen ziet ontstaan, in plaats van weg te vluchten in een geïdealiseerd verleden.

De Europese Unie beschouwt hij als een unieke *testcase* voor hoe de hele wereld zou kunnen evolueren. In *De ontregeling van de wereld* stelt hij het zo: ik zou willen dat de Europese Unie één enkele democratische entiteit probeert te vormen, een Europees equivalent van de Verenigde Staten van Amerika, met staten die een sterkere culturele eigenheid hebben en

die ernaar streven om die te verdedigen, maar met federale bestuurders die overal in Europa op dezelfde dag zouden worden verkozen.

BELGIË: ANDERE CASE!

Maaloufs visie op België geef ik mee als dessert. Geflambeerd en al.

In Libanon wordt de politieke macht over de verschillende gemeenschappen via een uitgebalanceerd quotasysteem verdeeld. Niet louter op basis van de wet van het getal dus. De oorspronkelijke bedoeling daarvan was om langzamerhand de spanningen tussen de gemeenschappen te doen afnemen en een gevoel van verbondenheid met de nationale gemeenschap te stimuleren. Zodra de taart echter is verdeeld, vindt iedere gemeenschap haar stuk te klein. Er zijn politici die van deze wrok een vast thema in hun verkiezingscampagne maken. De 'stam'-verbondenheid neemt op die manier toe en het gevoel van verbondenheid met de nationale gemeenschap neemt af, tot het is verdwenen. Dergelijke evoluties gaan met verbittering gepaard, soms met een bloedbad. In het Midden-Oosten levert zoiets Libanon op, in West-Europa België.

De politici die van oude wrok electoraal profijt trekken, krijgen van Maalouf het verwijt surrogaat-identiteiten te ontwikkelen. Zoiets lijkt mij nog erger dan nepfrietten met geschifte mayonaise. Net nu het zaak is op frisse winden te leren navigeren!

Dacht ik het al niet langer? De Slimste Mens is bijlange na niet de verstandigste.

Katrien Van Hecke (Vrijzinnige Vrouwen Oost-Vlaanderen).

Referenties:

- Amin Maalouf, *Moorddadige identiteiten*, Arena, 1999.
- Amin Maalouf, *De ontregeling van de wereld*, uitg. De Geus, 2010.
- Amin Maalouf won in 1993 de *Prix Goncourt* voor *De rots van Tanios*. Sinds juni 2011 is hij lid van de Académie Française.

STICHTING MORELE BIJSTAND AAN GEVANGENEN & STUURGROEP MORELE BIJSTAND

In dit nummer leggen Marc Taeldeman en Hélène Deprez hun vrijwilligersziel bloot. Beiden verlenen morele bijstand: Marc Taeldeman al jaar en dag in de gevangenis van Oudenaarde (Stichting Morele Bijstand aan Gevangenen) en Hélène Deprez in het AZ Sint-Lucas te Gent (Stuurgroep Morele Bijstand).

Marc Taeldeman

MARC TAEDEMAN.

negen jaar actief als vrijwillig moreel consulent bij de Stichting Morele Bijstand aan Gevangenen. Deze vrijzinnige vereniging begeleidt gevangenen in alle Belgische gevangenissen. In de regio Brussel kunnen ex-gevangenen en verwanten die er om vragen ook op begeleiding rekenen. De SMBG bestaat uit meerdere diensten, onder meer voor: morele bijstand, sociale begeleiding, vorming en animatie in gevangenissen, Europese en nationale projecten. © Gerbrich Reynaert

Hoe lang bent u al vrijwilliger bij de Stichting Morele Bijstand aan Gevangenen (SMBG)?
Bijna negen jaar.

Hoe kwam u bij de SMBG terecht?
Door het gezeur van een andere moreel consulent (lacht). Roland Jacobs bezocht gedetineerden in de gevangenis van Dendermonde, Gent en Leuven en vond dat dit ook iets voor mij was. Ik twijfelde in eerste instantie: 'waarover moet ik praten, wat vertel ik hen?' Waarop hij repliceerde: 'jij moet niets vertellen, jij moet luisteren'.

'De gedetineerden zien ons graag komen. Ik hoef dan ook nooit bang te zijn'

Voor ik aan de slag kon, werd ik uitgenodigd voor een intakegesprek in het Centrum Morele Dienstverlening in Gent. Dit verliep vlot maar uiteindelijk moest ik nog een half jaar wachten op goedkeuring van het ministerie van justitie, dat ook een zegje heeft. Zij ontdekten al snel dat ik niet alleen vrijzinnig ben, maar ook een anarchistisch trekje heb (lacht). Toch kreeg ik hun fiat om gevangenissen te bezoeken.

Wat zijn uw taken als vrijwilliger?
In hoofdzaak: individuele gesprekken op cel. Als moreel consulent zijn wij gerechtigd overal en altijd binnen te komen. Ik heb ook toegang tot het cachot. In de kapel kom ik niet, uit schrik dat het plafond op mijn kop zal vallen (lacht). Nu het een

polyvalente ruimte is, ligt het natuurlijk anders. Elke gevangenis heeft zijn eigen specificiteit. De strafinrichting Oudenaarde is één van de kleinere gevangenissen, met een gemoedelijk regime: hier resideren vooral de zeer lang en levenslang gestraften.

Via een rapportbriefje kunnen gedetineerden een aanvraag indienen om beroep te doen op ons. Nooit worden persoonlijke gegevens vrijgegeven van consultants, alles verloopt via het bureau van de SMBG. Eens een gedetineerde de deur uit is, stopt de begeleiding volledig: wij staan buiten het officiële gevangencircuit.

Daarnaast organiseren wij ook projecten in de gevangenis, maar hiertoe doe ik liefst beroep op de professionele moreel consultant. De SMBG beschikt wel maar over 9 voltijdse krachten, en dit voor 34 gevangenissen.

Zelf ben ik ook regionaal coördinator, wat erop neerkomt dat ik naar elke Nederlandstalige gevangenis ga als er een nieuwe moreel consultant aangesteld wordt. Ik treed ook op als bemiddelaar bij conflicten tussen personeel en moreel consultant, organiseer mee intakegesprekken met nieuwe vrijwilligers, enzovoort. Dit is zeker geen controlerende functie, eerder een ondersteunende. Ten slotte zetel ik in het bestuur van de SMBG.

Wat is het fijnste aspect van uw rol als vrijwilliger?

Als ik erin slaag iemand te overtuigen om alsnog het diploma secundair onderwijs te behalen in de gevangenis, soms zelfs een universitair diploma. Hier spreekt uiteraard mijn schoolmeestershart.

Ook heel fijn: mee gaan op UP (= uitgaanspermissie), als ze zich gedragen én terug mee naar 'huis' gaan. Mijn eerste ervaring was helemaal anders: mijn cliënt moest een bepaald centrum bezoeken in Gent voor een intakegesprek. Samen reden we er met de auto heen. Bij het parkeren stapte hij uit ... en weg was hij. Na enkele maanden werd hij terug opgepakt. Vanaf dan sprak hij niet meer met mij, uit schaamte wellicht. Maar ook

ik had mijn lesje geleerd (lacht). De meesten staan echter stijf van de stress als ze voor de eerste keer naar buiten mogen: ze hebben jarenlang vastgezet en de confrontatie met het leven 'buitenshuis' kan dan ook zwaar uitvallen. Iemand die al jaren opgesloten zit, beschouwt zijn cel op den duur als zijn appartement. Vooral oudere mensen weigeren soms zelfs een voorwaardelijke invrijheidsstelling. Ik begrijp dat. Ze hebben niemand meer om zich heen: noch familie, noch vrienden.

‘Mijn droom is dat het soort gevangenissen dat wij in België kennen verdwijnt’

En het minst leuke?

Wanneer mijn cliënten na invrijheidsstelling terug binnen moeten. Er is ongelooflijk veel recidive. Ik neem steeds afscheid met de woorden 'Ik hoop dat ik u nooit meer zie.' Jammer genoeg is de realiteit anders. Ik heb trouwens de indruk dat het beleid strenger wordt: voor de kleinste futiliteiten worden ze opnieuw opgesloten, heel schrijnend is dat. Maar sommigen keren ook terug uit eigen wil en geven zichzelf aan. Uiteraard moet hier eerst een misdrijf aan voorafgaan, dus slaan ze iets of iemand in elkaar, in de hoop opgepakt te worden. Dit speelt zich ook af binnen de gevangensmuren: gedetineerden die de behoefte hebben alleen te zijn (soms worden ze letterlijk gek van een radio naast hen, of van hun celgenoot) krijgen een woede-uitbarsting, met het oog op een kort verblijf in het cachot. Hieraan mispakken ze zich meestal: een uitbarsting duurt een paar uur, een verblijf in het cachot tot de volgende dag (lacht).

Wat is tot nu toe uw mooiste moment bij de SMBG?

Zoals ik al eerder vernoemde: studie, goede begeleiding, zien dat mensen zich herpakken.

De gedetineerden zien ons graag komen. Ik hoef dan ook nooit bang te zijn. Ik ben overal welkom en word steeds zeer gastvrij ontvangen. Uiter-

aard moet ik hierin voorzichtig zijn, al is het maar omwille van hygiënische redenen. Ook moeten we zeker vermijden open te staan voor omkoping: men mag ons niets kunnen verwijten.

De SMBG bestaat sinds 1964 en nog nooit is er hommeles geweest, nog nooit is een moreel consultant een haar gekrenkt. Let op, sommige gedetineerden houden lang de boot af en vragen pas na een jaar hechtenis morele begeleiding aan. Ze houden ons eerst in het oog, willen zeker zijn dat we geen 'spion' zijn voor de PSD (= Psycho Sociale Dienst). Eens ze merken dat wij het beroepsgeheim correct hanteren, verlopen de contacten vlot.

Welke rol speelt vrijzinnig humanisme bij uw vrijwilligerswerk?

Ik kom voort uit een gezin van 6 kinderen. Drie ervan gingen ter communie en drie niet, waaronder ikzelf. Mijn vader was een zeer gelovige man, mijn moeder veeleer stalinistisch opgevoed. Ik heb vooral hâar genen geërfd (lacht). Ik heb altijd dezelfde lijn doorgetrokken. Als leerkracht gaf ik onder andere n.c. zedenleer in Brakel, Oosterzele, Kaprijke en Eeklo. Ik ben eenheidsleider en stichter van de Zeemeeuw (scoutseenheid van de FOS) en medeoprichter van de Oost-Vlaamse afdeling van de Liga voor Mensenrechten. Samen met de lerares n.c. zedenleer Jo De Broe, echtgenote Capiau, stichtte ik het Humanistisch Verbond in Evergem.

Maar ten opzichte van mijn cliënten in de gevangenis speelt ideologie of religie geen rol: ik sta open voor iedereen. Met een devote moslim kan ik even diepe gesprekken houden als met een vrijzinnige. We staan open voor iedereen die naar ons vraagt, maar dringen onszelf niet op. Ondertussen doet een vierde van de gevangenispopulatie een beroep op ons, maar daarom zijn ze niet allemaal vrijzinnig natuurlijk.

Heeft de SMBG nog vrijwilligers nodig?

Hierin zijn wij voorzichtig, wij voeren een gericht beleid. Zomaar een oproep lanceren doen we niet meer, want dan

worden we overstelpt met kandidaturen en verliezen we teveel tijd aan intakegesprekken. Sommigen stellen zich kandidaat zonder te weten waarvoor vrijzinnigheid staat en willen gewoon eens zien hoe de gevangenis eruit ziet ... Wanneer een moreel consultant aangeeft ermee te willen stoppen, gaan we wel op zoek naar een vervanger, specifiek voor die gevangenis.

Welke droom zou u nog graag verwezenlijken met de SMBG?

Mijn droom is dat het soort gevangenissen dat wij in België kennen verdwijnt, in de hoop dat het gevangeniswezen meer op mensenmaat georganiseerd wordt naar analogie met het Scandinavische model. Daarnaast hoop ik dat de wet Dupont helemaal wordt uitgevoerd en dat de

strafwet volledig herschreven wordt, opdat de absurditeiten ervan zouden verdwijnen ...

MEER INFO?

SMBG - 02 537 59 28 - admin@smbg-famd.be
- www.smbg-famd.be - Stalingradlaan 54, 1000 Brussel - financiële steun: 132-5030900-36.

Hélène Deprez

Hoe lang bent u al vrijwilliger bij de Stuurgroep Morele Bijstand (SMB)?

Sinds 1973 ben ik aangesteld als vrijwillig moreel consultant in Sint-Lucas Gent, toen nog de kliniek Heilige Familie, beter gekend als 'den Briel'. In dat jaar werden ziekenhuizen verplicht voortaan een keuzeformulier bij opname af te geven aan hun patiënten, waarmee ze beroep kunnen doen op morele, godsdienstige of filosofische bijstand.

‘Wij gaan ervan uit dat we zingeving zelf kunnen realiseren’

Hoe kwam u bij de SMB terecht?

Ik gaf les aan het Stedelijk Hoger Instituut voor Sociale Studie (SHISS) en mijn toenmalige collega Roland Cools, die actief betrokken was bij de SMB, heeft me gevraagd om vrijwilliger te worden. De eerste vergadering, die doorging in de Onderstraat, viel heel goed mee. De SMB moest toen een groot aantal vrijwilligers rekruteren, voor alle Gentse ziekenhuizen.

Wat zijn uw taken als vrijwilliger?

Als een patiënt behoefte heeft aan een gesprek, duidt hij/zij dit aan op het keuzeformulier en word ik gecontacteerd door de dienst. Vroeger verliep alles anders: de non of de pastoor kwam automatisch bij elke patiënt over de vloer, of je er behoefte aan had of niet, of je gelovig was of niet...

HÉLÈNE DEPREZ, jarenlang vrijwillig moreel consultant bij de Stuurgroep Morele Bijstand. Deze vrijzinnige vereniging verzorgt niet-confessionele morele dienstverlening voor ziekenhuispatiënten en senioren in de Vlaamse en Brusselse rusthuizen, rust- en verzorgingscentra en ziekenhuizen. © Gerbrich Reynaert

Patiënten die in een ziekenhuis terecht komen, zitten met vragen, angst, twijfel, verdriet, maar ook woede: 'waarom ik'? Allen hebben in eerste instantie behoefte aan een luisterend oor. Ik beschouw mezelf als hun klankbord: een toeverlaat voor iemand die in een moeilijke periode zit. Alles is voor mij bespreekbaar. Sommigen willen gewoon iemand zien, vooral oudere mensen die eenzaam zijn. Anderen zitten met concrete vragen, zoals een patiënt die zwaar gehandicapt bleef na enkele operaties en aan euthanasie dacht, of zoals een patiënt op de palliatieve die hulp vroeg bij de regeling van enkele praktische zaken. Hem verwees ik door naar Feniks. Of de echtgenote van een patiënt met Alzheimer, die haar man niet meer naar huis wou nemen omdat ze het niet meer aan kon. Hierover met iemand kunnen praten is zeer belangrijk en heilzaam. Meestal bestaat mijn taak dus uit een goed gesprek en empathisch luisteren. Je biedt steun aan, zonder je eigen waarden op te dringen. Er zijn voor de patiënt is essentieel.

Wat is het fijnste aspect van uw rol als vrijwilliger?

Het gevoel dat je iets hebt kunnen betekenen voor een patiënt. Zoals bij de man die aan euthanasie dacht omwille van zijn handicap. Het feit dat ik het bespreekbaar maakte, en in zijn naam ook het verplegend personeel aangesproken heb, was voor hem een grote geruststelling. Ik wees hem ook op alternatieve mogelijkheden, zoals begeleid wonen, steun van vrienden, enzovoort. Uiteindelijk heeft hij dan toch geen euthanasie aangevraagd.

Daarnaast is ook het overleg met collega-vrijwilligers en de ondersteuning vanuit de SMB zelf zeer waardevol.

En het minst leuke?

De vaststelling dat het aantal oproepen de laatste jaren systematisch achteruit gaat. Dit heeft verschillende oorzaken, zoals de kortere opname-duur van patiënten. We merken dat patiënten er dan minder behoefte aan hebben, zeker bij vrijzinnigen die nogal de neiging hebben 'het zelf op

te lossen'.

Ook de wissel die gebeurd is bij de pastorale dienst speelt hierin een rol. Deze dienst is ingebouwd in het ziekenhuis, ze hebben er een vast bureau, in tegenstelling tot ons. Het is deze pastorale dienst die alle oproepen doorgeeft aan de moreel consulenten. Ze hebben aldus nog steeds meer macht, wat neerkomt op een scheefgetrokken situatie.

Daarnaast heb ik het soms moeilijk met oproepen uit de palliatieve dienst. Je voelt je machteloos en als je afscheid neemt, weet je nooit of het voor de laatste keer is. Maar dat is persoonlijk, niet alle collega's delen dit gevoel.

'Het is de pastorale dienst die alle oproepen doorgeeft aan de moreel consulenten. Zij hebben nog steeds meer macht'

Wat is tot nu toe uw mooiste moment bij de SMB?

Het feit dat je bezoek geapprecieerd wordt door patiënten en hun familie. Het motiveert mij om verder te doen. Ook dat er nog steeds nieuwe huizen-vandeMens – zelfs in kleine gemeenten – worden geopend geeft extra stimulans.

De bijeenkomsten met collega-vrijwilligers en de steun vanuit de SMB zijn hartverwarmend. Regelmatig worden er interessante vormingen aangeboden over bijvoorbeeld verlies, rouw en dementie. Jaarlijks ontmoeten alle vrijwilligers elkaar op een vaste zaterdag in oktober. Vorig jaar brachten we een bezoek aan het museum dr. Guislain.

Welke rol speelt vrijzinnig humanisme bij uw vrijwilligerswerk?

Het centraal stellen van de mens zelf, het zoeken naar positieve zingeving. Anderen vinden steun in het bidden tot een god, de gedachte aan leven na de dood. Wij gaan ervan uit dat we zingeving zelf kunnen realiseren. Ook het voorop plaatsen van respect

en eerbied voor de patiënt. Het stuit me nog steeds tegen de borst als ik zie hoe patiënten in ziekenhuizen of woon- en zorgcentra soms behandeld worden. Een dementerende man met pamber in een rolstoel plaatsen, zonder hem met een deken te bedekken, dat is toch ongelooflijk, zo ga je niet met mensen om. Het maakt me nog steeds kwaad. Ik probeer er iets aan te doen, door bijvoorbeeld het verplegend personeel aan te spreken.

Heeft de SMB nog vrijwilligers nodig?

Jazeker. Ieder jaar worden er opleidingen en selecties georganiseerd vanuit de SMB. Iedereen mag zich kandidaat stellen.

Welke droom zou u nog graag verwezenlijken met de SMB?

Mijn droom, mijn wens, is dat de vrijwilligerswerking van de SMB meer waardering en erkenning krijgt. Het is zo weinig gekend, zelfs vrienden van mij kennen de vereniging niet. De SMB is bekend in eigen kringen, maar daar blijft het bij. In het verleden hebben we al folders gelegd bij mutualiteiten enzovoort, maar tot nu toe bracht dat weinig respons op. We moeten een manier vinden om de morele bijstand kenbaar te maken op grote schaal. In Sint-Lucas mocht ik al eens mijn werking voorstellen, waar ik heel blij om was. De medewerkers van het ziekenhuis wisten niet eens wat een moreel consulent was!

MEER INFO?

SMB: p/a huisvandeMens, Sint-Antoniushoek 2, 9000 Gent - 09 233 52 26
hilde.hegman@deMens.nu
www.stuurgroepmorelebijstand.be.

Griet Engelrelst

Laat me niet lachen

Het is niet aan mij om de pret te bederven, beste lezer, maar wie anders gaat het doen?

U heeft natuurlijk weer een eindeloze reeks steriele nieuwjaarswensen te verwerken gekregen en u denkt dat u blij gezind en met een gerust gemoed 2012 kunt ingaan. Vergis u niet, dit nieuwe jaar wordt een *annus horribilis*. En wel hierom:

De Europese Unie staat op exploderen en we zullen andermaal de wapenrok moeten aantrekken om de Pruis binnen zijn grenzen te houden; de herintroductie van de oude Belgische Frank zal gepaard gaan met een devaluatie waardoor u met een bankje van duizend BF niet eens een trappist kan betalen; overigens zal uw zo moeizaam opgebouwd spaarpotje inmiddels geheel verdampt zijn om in het levensonderhoud te helpen voorzien van een nieuwe kaste sociale outlaws: prinses en bankiers; ondertussen zal samen met het peil van de Noordzee de Grijze Golf angstwekkend stijgen en zullen de eerste pilootprojecten gelanceerd worden om de RVT's om te vormen tot strafkampen ('eigen schuld, dikke bult, je moest maar zo oud niet worden'); de planeet zal zodanig opwarmen dat we een roereitje kunnen bakken op de straatstenen; het vermoeden dat hoogbegaafden in feite een soort van superieure mentaal gehandicapten zijn wordt bevestigd; het aantal amateurdichters zal dit jaar – samen met de lijders aan depressie en autisme – naar schatting met tienduizenden eenheden toenemen; het decreet op het Algemeen Rook- en Drinkverbod wordt uitgebreid tot onze huiskamers; Google Big Brother zal zijn inkijsje niet langer beperken tot onze buurt maar ook ons inmiddels nochtans volkomen *safe* seksleven op straat gooien en, *last but not least*: op 21 december explodeert onze moegetergde planeet omwille van het 'kosmische kruis' dat in het heelal zal ontstaan omdat de Maya's het zo gewild hebben.

Iemand nog zin om te lachen? Toch is er goed nieuws. Na een (zoveelste) begrafenis ontmoette ik onlangs op een zonnig kerkhof de immer breed lachende Helena V. Het werd een vrolijk weerzien, want deze oud-actrice heeft steeds de kunst van het entertainment tot in de perfectie beheerst. Ze gaf me bij het afscheid haar kaartje, waaruit blijkt dat, nu haar diensten op de planken niet langer naar waarde geschat worden,

ze zich heeft omgeschoold tot lachcoach. Jawel, er is hoop, het bestaat: de Koninklijke Belgische Lach Academie/*Academie Royale Belge du Rire*. En jawel, ook in uw buurt is er ongetwijfeld een lachclub en zullen lach-animatoren uw uitgebluste ego opkrikken. 'Ontdek jezelf, lach wanneer jij dat wilt' – lachcoaching, lachyoga, lachmeditatie: de weg naar de ultieme bevrijding. Het leuke is, maar u zal het niet geloven, dat Helena V. in de Vreugdestraat te K. woont.

Nu, in alle ernst: op de webstek van de Koninklijke Lach Academie wordt de winst voor bedrijven en verenigingen die lachsessies organiseren voor hun personeel als volgt samengevat: personeel zit 'goed in z'n vel'; hoogkwalitatieve relatie onder de collega's; heropleving van verloren waarden als vergeving, waardering, collegialiteit, ploeggeest; vermindering van eventuele interne conflicten (we lachen niet *om* anderen, maar ... *samen met* anderen); meer plezier in het werk; enthousiaster aan de slag; daling van afwezigheden en ziekteverzuim; stijging van creativiteit en productiviteit.

Ik zie een monkelende medewerker van één van onze lidverenigingen van deMens.nu na zo'n sessie al lachend in zijn vuistje naar buiten komen: blinkend in zijn vel, zich hoogkwalitatief onderhoudend met de collega's, overlopend van waardering, mild vergeving schenkend aan zijn superieuren, niet langer lachend om de uitgebluste collega's maar samen met de uitgebluste collega's, zich spetterend van plezier en stuitend van enthousiasme door de werkdag ploeterend, kirrend van genot als hij nieuwe opdrachten krijgt, ook op zon- en feestdagen onverdroten en immer lachend aan de slag, en oei, hoe gaan we om met die almaar stijgende creativiteit en productiviteit? (Al lachend). En de collega's die de (verplichte) sessie niet gevolgd hebben sist hij vrolijk toe: 'Jaja, wie laatst lacht best lacht.'

Er is dus hoop in deze bange tijden.

Willem de Zwijger

Ludo Abicht

Over atheïsme, communisme en Vlaamse ontvoogding. Een opmerkelijke combinatie.

De veelzijdigheid van Ludo Abicht (Oostende, 1936) is niet in één zin te vatten. Als Vlaamse filosoof, hoogleraar, publicist, dichter en activist heeft hij talloze publicaties op zijn naam, en een opmerkelijk CV. Zo bekleedde hij de Calewaert-leerstoel, is hij actief in de Vlaamse beweging en lid van de Gravensteengroep. Voor zijn boek *Intelligente emotie* (Houtekiet, 2001) ontving hij de Arthur Cornetteprijs en de Arkprijs van het Vrije Woord. Zelden zagen we een dergelijke combinatie van uitgesproken links, vrijzinnig, atheïstisch en Vlaams gedachtegoed. Zeventigers met zoveel energie, levenslust en passie zijn dun gezaaid. We ontmoetten hem in zijn nieuwe appartement. Seventies-design, maar dan hedendaags, strak en natuurlijk vol boeken.

Momenteel bent u aan het revalideren?

Ja, hoewel ik niets voelde en gewoon de indruk had dat alles wat trager ging. Ik werd wat sneller moe en dacht dat het aan de leeftijd lag. Ik had echter niet door dat ik aan een hartkwaal leed. Omdat hartklachten in de familie zitten ging ik over tot een onderzoek. Mijn hart bleek zwaar verkalkt te zijn, en het ging zo snel dat ik geopereerd moest worden. Ik vroeg aan de dokter wanneer. 'Gisteren', antwoordde hij.

Ik onderging onmiddellijk een openhartoperatie en ik wist gelukkig niet wat dat inhield. Pas daarna besef je hoe zwaar je uit elkaar gehaald bent, vooral je ribben. Je wordt wel zeer goed omringd. Nu zit ik in een revalidatieteam, waar ze me zware oefeningen laten doen om terug aan kracht te winnen.

Heb je het gevoel dat het bij jou iets teweeg gebracht heeft?

Ik was eerst in paniek, niet omdat ik

dacht dat ik ging verdwijnen, maar omdat ik dacht dat ik er beschadigd uit zou komen. Ik heb dus geluk gehad, want ik had elk moment kunnen neervallen. Ik heb wel iets geleerd. Wat zou jij doen indien men je voorspelt dat je straks om elf uur doodvalt? Ik zou dan gewoon het interview met jou verder zetten, om de eenvoudige reden dat dat de beste manier is om de tijd te passeren. Ik hoef niet iedereen op te bellen en alles te regelen.

'Wat zou jij doen indien men je voorspelt dat je straks om elf uur doodvalt?'

'Voort doen' is uw devies?

Ja. Het herinnert mij aan de begraafplaats waar Brecht en Hegel liggen in Berlijn (*Dorotheenstädtischer Friedhof*, nvdr). Daar botste ik plots op het graf van Herbert Marcuse. Ik heb hem nog gekend in Californië. Op zijn graf staat naast de datum één zin: 'Weiter

machen.' Daar bedoelt hij mee dat we even zijn ingeschakeld en niet het begin of het einde zijn van een lange beweging. Hij had – als marxist en Duitse Jood, verdreven door Hitler – toch gevraagd om in Duitsland te worden begraven. Dit was een duidelijk statement: 'ik geef het niet op'.

Was dit een Heimat-idee?

Nee, geen Heimat-idee. Dat heeft immers een andere bijklank, zoiets als Heidi en haar grootvader, een soort *Sound of Music*. Het gaat wel over een culturele ruimte die zij, de Joden, mee geschapen hadden. Wat zou Duitsland, en met name de Duitse cultuur, geweest zijn zonder de bijdrage van mensen als Heinrich Heine, en noem maar op?

Ook zij hebben Duitsland gemaakt, zij maakten er deel van uit en werden brutaal buiten gegooid. Neem nu Kurt Pinthus, de grote mentor van de expressionistische dichters. Hij moest als linkse Jood vluchten voor zijn leven en is uiteindelijk toch in

LUDO ABICHT

- Geboren in Oostende in 1936, groeide op in Antwerpen.
- Ging in 1954 bij de jezuïeten. Hij studeerde filosofie en taalkunde, waarna hij in 1961 weer uit de jezuïetenorde trad.
- Promoveerde in de Germaanse letterkunde aan de universiteit van Cincinnati in 1971, waarna hij dertig jaar lang doceerde.
- Is een prominent figuur binnen de Vlaamse beweging. Zo schreef hij mee aan het manifest van de Gravensteengroep en is hij kernlid van de Vlaams-republikeinse denkgroep Res Publica.
- Werd onderscheiden met de Orde van de Vlaamse Leeuw in 1998, en kreeg voor zijn boek *Intelligente Emotie* (Houtekiet, 2001) de Arthur Cornetteprijs en de Arkprijs van het Vrije Woord.

Duitsland gestorven. Ook hij benadrukte: 'Wij horen hier evenzeer thuis als jullie, en jullie kunnen ons niet uit de geschiedenis schrijven.' Er zijn in dit opzicht in verhouding veel Joden teruggekeerd om te zeggen: 'We zijn er nog.'

AGNOST OF ATHEÏST?

U bent uitgesproken vrijzinnig humanistisch, atheïstisch en ook zowel socialistisch als Vlaamsgezind. Dat is een uitzonderlijke combinatie die voor velen moeilijk ligt. Ik ben geen socialist maar veeleer communist. Voorts denk ik dat elke verstandige mens agnost moet zijn. Ik vroeg het ooit eens op de trein aan Danneels. Ik vertelde hem dat ik moraalfilosofie geef in Gent en zei hem: 'Ik denk dat u agnost bent.' Hij bekeek me heel vreemd en zei: 'Natuurlijk ben ik dat.'

Danneels beweerde dus niet dat hij kon bewijzen dat god bestaat. Iemand die verstandig is moet agnost zijn, want al die godsbewijzen van bijvoorbeeld Anselmus, Descartes en Thomas van Aquino zijn allemaal naast de kwestie. Dat weten we al sinds Kant. Het is niet verstandig om daar nog op in te gaan. De onbewogen beweging, de eerste oorzaak ... ze kloppen geen van allen.

'Ik leef alsof god niet bestaat'

Wat wel klopt is dat een almachtig, algeod, alwetend, eeuwig wezen – de god van de drie wereldgodsdiensten – niet kan bestaan. Het is een contradictorisch concept. Dit is de kern van mijn discussie met Etienne Vermeersch: het concept van god is onlogisch en irrationeel, dus moet ook de verwijzing van dit concept naar de werkelijkheid onlogisch en dus onbestaande zijn.

Vermeersch denkt dat hij met een dergelijke redenering het niet-bestaan van god kan bewijzen, en daar ben ik het niet mee eens. Ik denk dat we dat niet weten. *I don't give a shit*. Ik sta achter Sartre: ik leef alsof god niet

bestaat. Met Apostel kunnen we wel zeggen: hoogstwaarschijnlijk bestaat god niet en in dit opzicht kies ik voor atheïsme.

'Als we zeggen dat we atheïst zijn, dan hebben we tegelijkertijd een enorme verantwoordelijkheid op ons genomen'

Toch blijft er dan een verhouding met god.

De verhouding tot god, ik zou het positief atheïsme noemen, is inderdaad een paradoxaal concept. A-theïsme is al een negatief begrip, maar wij die onszelf atheïst noemen hebben geen andere keuze. Zoals Hitchens zegt: 'We definiëren onszelf als niet gelovend in god of niet rekening houdend met god.'

Die god is daar, en is ook niet weg te denken want voor veel mensen geeft hij een troostende, zingevende verklaring. Je kan dus niet doen alsof hij er niet geweest is. Zijn aanwezigheid loopt doorheen heel onze beschaving en hij heeft enorm veel invloed gehad. Als we echter zeggen dat we atheïst zijn, dan hebben we tegelijkertijd een enorme verantwoordelijkheid op ons genomen.

Als we de antwoorden van de kerken op belangrijke vragen verwerpen, dan moeten wij op die vragen zelf een antwoord geven. Het volstaat niet om al wat de kerk zegt over de dood en het lijden te verwerpen, zonder er iets voor in de plaats te stellen en te verduidelijken hoe wij hiermee omgaan.

Nu wordt het zeer praktisch. Wat vindt u van de georganiseerde vrijzinnigheid? Ziet u werkpunten?

Ik werk er mee samen en ik heb er geen probleem mee. Ik vrees wel dat we te laat zijn gekomen in de pacificatiestructuur die verzuiling heet. Noem het maar passief pluralisme: 'laat mij gerust en ik laat u gerust'. U kent het wel: ik heb mijn organisaties, mijn betoelaging en daarmee uit. Zo krijgen we een verzuiling die

aanvankelijk absoluut nodig was om de minderheden te beschermen. In ons geval de vrijzinnige minderheid. Probleem is wel dat we dan in een schema staan naast katholieken, protestanten, enzovoort. Dan ben je zoiets als de vijfde koepel. Het Masereelfonds wou niet in zo'n koepel terechtkomen. Toen ik er voorzitter werd hebben we een koepel gemaakt van diegenen die niet in een koepel willen. Maar dan zit je natuurlijk toch nog in een koepel. Vrijzinnig humanisme is verbonden met en gesubsidieerd door de gemeenschap, en terecht. Net zoals bij de anderen moet er verantwoording worden afgelegd over wat er met dat geld gebeurt.

Dat is eerlijk, maar je kent waarschijnlijk wel de ijzeren wet van Michels: van zodra je een organisatie hebt, heb je restricties. Je krijgt een hiërarchie en het gevaar is groot dat het opbouwen van de organisatie belangrijker wordt dan de inhoud.

Dit is typisch voor bijvoorbeeld UVV (sinds kort deMens.nu, nvdr). Ik geef één voorbeeld: de visitatiecommissie, vijf jaar geleden, voor de opleiding moraalwetenschappen in Utrecht, Gent en Brussel. Utrecht is een universiteit die alleen daar voor is gemaakt. Met een achttal mensen lazen we elk een drietal thesissen, gingen de structuren na, namen interviews af enzoverder. We deden dat grondig.

In Brussel bleek dat slechts 0,7 % van een academische opdracht volledig aan de opleiding Moraalwetenschappen geweid is, wat we te weinig vonden. Toen zeiden wij: 'Gezien het gebrek aan begeleiding zou de groep van Brussel beter samengaan met die van Gent.' Jongens, de reacties waren meer dan een steen in de kikkerpoel. Gent is een gemeenschapsuniversiteit, betaald door de staat en pluralistisch, Brussel is in handen van de georganiseerde vrijzinnigheid. Zij wilden dat niet afgeven! Ik denk dat het een domme beslissing was om niet samen te willen werken met Utrecht en Gent. Gewoon doordat men te weinig mensen heeft is de opleiding moraal in Brussel zeer zwak.

Ludo Abicht over de cursus niet-confessionele zedenleer: 'Men zou een cursus culturele stromingen kunnen maken. Zo heft men de bescherming van de zuilen op, en word je geconfronteerd met andere levensbeschouwingen. Zo zal je er als seculier humanist sterker uitkomen.' © Gerbrich Reyneart

Op zo'n moment botst men op de grenzen van een organisatie. Het gevaar bestaat dat men binnen de organisatie niet meer open staat voor afwijkende meningen omdat men meer bezig is de minderheidspositie te bewaken tegenover grotere spelers. Dat gevoel heb ik soms.

Ook als het gaat over de cursus niet-confessionele zedenleer?

Daarmee belanden we midden in de actualiteit. Men zou, zoals in andere landen, een cursus culturele stromingen kunnen maken. Die heb ik trouwens jarenlang gegeven in Amerika. Men geeft een overzicht van de grote levensbeschouwelijke antwoorden in zowel de Westerse als Oosterse tradities en het is voor mij vanzelfsprekend dat het seculiere humanisme er dan beter uit zal komen.

Zo geeft men de bescherming van de zuilen op, en word je geconfronteerd met andere levensbeschouwingen, tradities en mensen. Zo zal je er als seculier humanist sterker uitkomen,

en meer weten. Je zal beter kunnen inschatten waarom mensen geloven, je zal een minder sectaire houding hebben en je gaat een betere leerkracht of moreel consulent zijn.

'Het gevaar bestaat dat men binnen de organisatie niet meer open staat voor afwijkende meningen'

Zou dit ook van toepassing moeten zijn in het vrije net?

Vanzelfsprekend. Je kan niet aan de ene vragen om dat te doen en aan de andere niet. Het is zoals in de film *High Noon*, waarin twee cowboys tegenover elkaar staan en de ene pas zijn wapen neerlegt als de andere het doet. Stel dat jij als eerste je wapen neerlegt en je structuur, je greep opgeeft ... zoiets kan natuurlijk alleen maar gebeuren in overleg met die andere.

En wat denkt u dat die andere zal doen?

Dat kan ik u binnenkort meedelen want ik heb hierover een overleg met Mieke Vanhecke. Ik had de indruk, of ze moet ter kwader trouw zijn, dat zij ook geïnteresseerd is om het te veranderen. Natuurlijk hebben we nog Leonard die net het tegenovergestelde wil doen.

In nogal wat katholieke scholen zitten ook moslims. Hoe gaat men daar levensbeschouwelijk mee om?

Daar zal een probleem liggen. We zouden mogen eisen dat we van alle kinderen een grondige kennis verwachten van de oorsprong en de inhoud van de grote levensbeschouwelijke stromingen. We kunnen zelfs zo ver gaan als in Amerika en Duitsland, en zondagsscholen organiseren. Zo bieden we voor iedereen ruimte om te discussiëren en om taboes weg te werken. Dit is een soort overgang van een passief pluralisme, met veilige schotten tussen de verschillende levensbeschouwingen, naar actief pluralisme. Zo komt men van jongs af aan met elkaar in contact.

OU VA LA GAUCHE?

Terug naar uw eigen levens-beschouwing. U corrigeerde me daarnet, u bent geen socialist maar een communist.

Voor mij is het socialisme nog altijd gebaseerd op de vervanging van het kapitalisme door een ander systeem. De sociaaldemocratische partijen vandaag geloven dat ze het systeem kunnen verbeteren, het kapitalisme met een menselijk gelaat. Ze hebben wel heel veel bereikt. Dat doet me denken aan het debat tussen gematigde en radicale verlichtingsdenkers in Jonathan Israels boek *De revolutie van het denken* (van Wijnen, 2011). De gematigden wilden menselijke veranderingen aanbrengen zoals de scheiding der machten en meer respect voor de mensenrechten in het algemeen. De radicalen waren het daarmee eens maar eisten meer verregaande maatregelen zoals de afschaffing van de monarchie. Voltaire tegenover Spinoza als je wil. Voltaire die in heel duidelijke termen het atheïsme verwerpt, en Spinoza voor wie alles radicaal en zo vrij mogelijk moet doordacht worden. Ik denk nog altijd dat het niet of/of is. Je werkt aan de verbetering en behoud

Ludo Abicht: 'Ik kom uit een traditie van Daensisten, van thuis uit. Daens zei dat de sociale en culturele emancipatie samen gaan.' © Gerbrich Reyneart

van de sociale verworvenheden, maar tegelijkertijd houd je in je hoofd dat het kapitalisme zowel ecologisch als sociaaleconomisch schadelijk is voor de mensen.

'Links komt niet meer geloofwaardig over, ook niet in zijn extremere vormen'

Goed, maar de kiezer volgt niet.

Ja, maar ik ben dan ook geen politicus. Ik begrijp heel goed dat een politicus het op deze manier niet kan zeggen. Net zoals je in Amerika niet kan zeggen dat je atheïst bent, want dan lig je er zo uit. Filosofisch gezien denk ik dat de meerwaarde die wordt gerealiseerd door hen die de productiemiddelen niet bezitten (wij, de werknemers), onder controle moet komen van diegenen die deze meerwaarde voortbrengen.

Zolang het principe van het productivistische, op winst gebaseerde model werkzaam is, blijft dit louter speculatief kapitaal dat niet meer in de industrie en productie gestoken wordt. Het kapitaal om het kapitaal is immoreel.

Zo blijkt dat de kloof tussen rijk en arm is toegenomen en dat – hoewel de welvaart gestegen is – de levenskwaliteit precair is geworden. Elk moment kan een hele stad sluiten omdat een fabriek weg is. Een hele regio kan verarmen, mensen kunnen gedelokaliseerd worden omdat men steeds uitgaat van het principe – en daarom ben ik marxist – dat de economie de politiek niet mag bepalen.

We dachten allemaal dat de sociaaldemocratie, de *politiekers*, de economie in juiste banen zou leiden. Dat is ook voor een stuk gebeurd, maar de economie bepaalt meer en meer ons totaal gedrag. We moeten er blijven op hameren zonder dat om te zetten in een politiek programma, want dan word je helemaal marginaal.

Gegeven die immoraliteit en de ongelijkheid van het systeem zie ik vandaag weinig verontwaardiging bij politici.

In *Le Monde* vroeg men zich af 'Où va la gauche?' Maar *la gauche* is allang niet meer *la gauche*. Blaire is socialist, Papandreou is socialist en die spelen allemaal mee met het systeem. De mensen zijn het vertrouwen kwijt.

Links komt niet meer geloofwaardig over, ook niet in zijn extremere vormen die selectief moord en doodslag goedkeuren, zoals onder andere in Cambodja. Ook het feit dat men bijvoorbeeld niet mocht zeggen dat Che Guevara duizenden tegenstanders heeft laten afmaken, kwam deze geloofwaardigheid niet ten goede.

Wel interessant is het fenomeen Stéphane Hessel, een 94-jarige verzetsman en mederedacteur van de *Rechten van de Mens* in 1948. Hij heeft nu twee boeken geschreven, één ervan is *Indignez-vous*. Wees verontwaardigd, want het gaat niet goed met de wereld ondanks onze technologie en ons geld. We laten mensen verhongeren. Hij heeft ook een tweede boek geschreven: *Engagez-vous*. Een enorm succes in Frankrijk, ook bij jongeren.

Je zou Hessel kunnen zien als de geestelijke vader van de zogenaamde Indignados. Ziet u een politieke

beweging bij de Indignados of zullen ze een stille dood sterven?

Ik ben geen pessimist, maar ik heb mijn twijfels. Ik heb meegewerkt aan de beweging van andersglobalisten, en al die sociale fora. Ik merkte dat er een terechte reactie was op de strengheid en starheid van de vroegere regimes. Maar er waren teveel tegengestelde interesses. Op zich is dat mooi en hoopvol, maar juist door deze diversiteit er is geen forum van samenwerking kunnen ontstaan. Niemand wilde de belangen van zijn eigen groep opgeven in functie van het algemene belang.

Er moet een synthese komen tussen het centralisme van vroeger en het leuke anarchisme van al die groepen die in gespreide slagorde een beetje ieder voor zich werken. Dus ja, er is op dit ogenblik een wantrouwen tegenover de gevestigde partijen, maar er is ook een nieuwe onderstroom die zegt dat het toch niet goed gaat met de wereld.

Dat is nogal anarchistisch, en helaas ben ik zoals Marx die zegt dat anarchisme pas op het einde komt. Een toestand waar eenieders ontplooiing de ontplooiing van de hele maatschappij is, dát is puur anarchisme. Hannah Arend heeft gelijk als ze zegt dat Marx een anarchist is, niet in de methode of analyse, maar in het streefdoel.

VLAAMS ÉN SOCIAAL

Hoe verbindt u dat met uw Vlaamsgezindheid?

Het is heel simpel. Ik kom uit een traditie van Daensisten, van thuis uit. Daens zei dat de sociale en culturele emancipatie samen gaan.

Dus de Vlaamse strijd was een sociale strijd?

Totaal. Heel de christendemocratie komt er uit voort. Daens zag die twee samen. Ook sommige socialisten zoals Emile Moyson waren absoluut flamingant. In de linkervleugel had je een beweging met Herman Van den Reeck, Paul van Ostaijen en – de belangrijkste voor ons – Jef Van Extergem, leider van de KP. Je hebt ook Vermeylen en Huysmans. Er is dus een minderheidstraditie flaminganten binnen het

socialisme en communisme.

Een flamingant is iemand die de culturele emancipatie nastreeft. Gaat dat samen? Het gaat samen in Catalonië, het gaat samen in Schotland, links van Labour. Ik heb het ook in Gallicië en in Quebec leren kennen. Het nationalisme is natuurlijk rechts, maar hier gaat het over de bevolking, ook de nieuwkomers. De sociale strijd mag niet ten koste gaan van de culturele ontvoogding. De twee bewegingen hebben lang naast elkaar geleefd. Waar de ene verrechtst is, is de andere belgicistisch geworden.

'Ons federalisme moet vanuit de gewesten komen en niet van bovenaf'

Staat het gesloten, enge Vlaamse perspectief niet haaks op een open, progressieve en kosmopolitische identiteit?

Elk land, elke natie is een constructie. België is van buitenaf geconstrueerd als een bolwerk tegen Frankrijk. Vlaanderen bestond niet in de middeleeuwen, dat was Limburg en zo. Maar het Vlaanderen van vandaag is een constructie waar ik en mijn grootvader aan meegewerkt hebben. Omdat we aan dat emancipatieproces meewerkten wil ik dat ook doen voor alle anderen: de migranten, de derde wereld, enzovoorts. Voor mij is dat een vanzelfsprekendheid. Ik ben voor de Palestijnen, voor de Koerden, tegen apartheid. Dit allemaal vanuit een bezorgdheid voor de emancipatie van de Vlamingen.

Ik zie niet in hoe men zich sociaal kan noemen en niet Vlaams. Ik draai de zaak gewoon om. Ik heb ook de keuze dat niet te willen, ik kan mij verengelsen of verfransen. Dat is een keuze, maar ik kies voor die Nederlandse cultuur.

Ik denk trouwens dat we naar een confederale staat zullen evolueren, maar het koningshuis moet dan wel principieel weg. Een confederatie betekent twee (of drie, met Brussel) autonome entiteiten die samenkomen en uitmaken wat nog gemeenschappelijk

bevoegdheden zijn, en wat Europa nog toelaat. Daar is over te discussiëren. Ik wil dus in elk geval niet hetzelfde label krijgen als een Filip Dewinter die zich ook Vlaamsgezind noemt. Men moet kijken naar wat er achter deze concepten zit en eerlijk blijven.

Hoe ziet u het engagement in de Gravensteen-groep op langere termijn?

Het is een voorlopige denktank van een tiental mensen die zijn samengebracht uit onder andere de vakbond en de linkse partijen, zoals Jef Turf en Tinneke Beeckman. Het zijn niet allemaal vrijzinnigen maar toch veel, zoals Etienne Vermeersch en Piet Van Eckhout. We laten heel die Vlaamse ontwikkeling, die toch bezig is, niet uitsluitend over aan rechts. Daardoor staan we in het midden en worden we beschoten langs twee kanten.

En dus ook scheef bekeken door traditioneel links.

Wel, gevestigd rechts houdt niet van die linkse rakkers die zich komen moeien op hun terrein. 't Pallieterke valt ons voortdurend aan. Maar ook gevestigd links aanvaardt dat niet. Zij gaan heel ver in het verdedigen van het koningshuis. Het koningshuis houdt volgens hen België samen, en dat is van belang voor de verdediging van de vrijzinnigheid. Dus: 'Leve de Koning!' Men is louter strategisch koningsgezind en dat vind ik absurd.

Er zijn drie niveaus: het Europese, het federale en het regionale. Ik heb het moeilijk met het federale omdat het gewoon niet meer werkt. Ik zou willen dat we als linksen ook daar een stem hebben, met onze analyse en onze bezorgdheid. Wij zijn voor het behoud van de sociale zekerheid, we zijn voor het onverkorte behoud van solidariteit. Ook vóór voorlopige transfers, met de bedoeling dat Wallonië en Brussel daarmee hun eigen economie kunnen uitbouwen. Een verarmd Wallonië of Brussel is ook niet goed voor ons. Ons federalisme moet vanuit de gewesten komen en niet van bovenaf.

Hartelijk bedankt.

Frederik Dezutter en Philippe Juliam

Lezer, dit is uw rubriek. Forum is het discussieplatform van de Geus. De redactie behoudt zich het recht voor om uw bijdrage in te korten, echter zonder dat aan de essentie van uw boodschap wordt geraakt. Uitzonderlijk wordt een bijdrage niet gepubliceerd omwille van plaatsgebrek of omdat het behandelde thema al vaak

GRIET VANDERMASSEN REAGEERT OP DESMET EN COLLEGA'S

Dat opiniestukken en discussies uit de Geus tegenwoordig moeiteloos hun weg vinden tot in de nationale media, bewees de Standaard van 3 en 4 december 2012. Het artikel Het front tegen Freud (DS, 03-12- 2011, pp.21-22) gaat in op de levendige discussie over de (al dan niet) pseudowetenschappelijke aard van de psychoanalyse. De Standaard verwijst daarbij regelmatig naar de Geus, en citeert uitvoerig zowel Griet Vandermassen als de repliek van Verhaeghe en collega's.

Dat in deze polemiek het laatste woord nog lang niet gezegd is, blijkt uit onderstaande lezersbrieven.

aan bod is gekomen. Heel uitzonderlijk wordt een bijdrage niet gepubliceerd omdat de inhoud volkomen in strijd is met onze beginselen. Stuur uw reacties bij voorkeur via e-mail naar griet@geuzenhuis.be of op ons adres Kantienberg 9 – 9000 Gent.

Desmet, Verhaeghe en Vanheule (De Geus november 2011) hanteren de vertrouwde psychoanalytische tactiek bij kritieken op hun theorie: niet ingaan op de argumenten, maar in de aanval gaan. Ik zou een wetenschapsgelovige zijn, wier argumenten niet in een academisch debat thuishoren en wie het aan de moed en denkracht ontbreekt om de tanden in belangrijker thema's te zetten, zoals de DSM. Wie mijn werk kent, weet dat ik daarin verschillende visies op wetenschap bespreek en nergens De Wetenschap op een voetstuk zet.

Een van de elementaire kenmerken van goede wetenschap is wel dat ze zich kwetsbaar opstelt voor kritiek en weerlegging. Een theorie die zo geformuleerd is dat ze nooit onwaar kan blijken ('alle mannen lijden aan onbewuste castratie-angst' of, om uit een ander vaatje te tappen, 'alle soorten op aarde zijn het gevolg van intelligent ontwerp') is niet wetenschappelijk. Wanneer psychoanalytici consequent weigeren in te gaan op de bezwarende wetenschapshistorische bevindingen, de uitgebreide wetenschapsfilosofische kritieken en de groeiende hoeveelheid empirische data die de ongefundeerdheid van psychoanalytische kernconcepten blootleggen, getuigt dit evenmin van een wetenschappelijke ingesteldheid. Desmet en co werpen me toe dat ik geen enkele referentie geef voor mijn kritiek, maar ze weten goed genoeg waarover het gaat: de studies van Frank Sulloway, Richard Webster, Frank Cioffi, Peter Swales, Han Israëls, Adolf Grünbaum, Frederick Crews, Malcolm MacMillan, enzovoort.

Wat de therapeutische waarde van de psychoanalyse betreft: in therapie gaan, wat voor therapie ook, is meestal beter dan dat niet te doen. Wat nodig is om aan te tonen dat een behandeling méér te bieden heeft dan therapiegemeenschappelijke factoren, zoals therapeutische aandacht en een vertrouwensrelatie tussen therapeut en patiënt, is gerandomiseerd, gecontroleerd onderzoek. Zonder een controlegroep van patiënten die niet of andersoortig behandeld worden, kun je niet weten wie spontaan herstelde of wat de actieve componenten van de therapie waren.

De lezer zal merken dat de referentielijst van Desmet en co slechts één (overzichts)studie naar de effectiviteit van psychoanalyse bevat (De Maat et al). Van de 29 daarin behandelde studies waren er, ik citeer: 'slechts twee die probeerden enige informatie te verschaffen over controlegroepen' (p. 19). Dat maakt de optimistische conclusie van De Maat et al. aangaande de effectiviteit van psychoanalyse problematisch. Zonder controlegroep valt de doeltreffendheid van

een behandeling onmogelijk in te schatten. De overige vier studies in Desmet en co's referentielijst focussen op psychodynamische therapie.

Dat is een verzamelterm voor een eclectische groep behandelingen die deels in de psychoanalyse wortelen, maar vaak componenten uit andere therapievormen integreren, waaronder de cognitieve en gedragstherapieën, waarvan de waarde zeer goed aangetoond is. Aanwijzingen voor de werking van psychodynamische therapie voorstellen als bewijs voor de werking van psychoanalyse, zoals de Gentse psychoanalytici steevast doen, is niet echt intellectueel eerlijk. In deze meta-analyses stelt zich trouwens (naast een reeks andere methodologische problemen) weer het probleem van de grotendeels ontbrekende controlegroepen, iets waar onderzoek naar de cognitieve en gedragstherapieën veel minder mee worstelt. Misschien is psychodynamische therapie waardevol, maar dat moet nog bewezen worden.

DEBATTEREN MET PSEUDOWETENSCHAPPERS

Bedenkingen bij de reactie op Griet Vandermassen door Mattias Desmet, Paul Verhaeghe en Stijn Vanheule.

In de Geus van november 2011 menen de heren Desmet, Verhaeghe en Vanheule de psychoanalyse te moeten verdedigen tegen de kritiek van Griet Vandermassen in het nummer daarvoor (*Pseudowetenschap in Academia*). De wijze waarop ze dat doen is bijzonder heftig en helaas nogal gratuit.

Enerzijds verwijten ze Griet Vandermassen dat ze zelf niet wetenschappelijk is, alleen al vanwege haar bewering dat Freud niet wetenschappelijk was (een nogal kinderachtig aandoend verwijt dat wellicht een diepe psychoanalytische betekenis heeft). Anderzijds beweren ze – zonder te verduidelijken wat ze daarmee bedoelen – dat 'Vandermassen en cie. samen met een beperkt clubje pretenderen te weten wat De Wetenschap is', om dan meteen af te komen met een als dooddoener bedoeld citaat: 'met een gelovige is het moeilijk te discussiëren, met iemand voor wie Wetenschap een geloof is, al helemaal niet'.

'Un bon mot ne prouve rien', zei Voltaire, en het is nog maar de vraag wie in deze zaak de gelovigen zijn. Discussiëren doen deze heren inderdaad niet. Op wat Vandermassen wél beweert, namelijk dat Freud 'een ontstellend gebrek aan wetenschappelijke integriteit vertoonde', gaan ze niet in, ook niet op de concrete voorbeelden die ze in haar artikel geeft. Ze beweren dat haar kritiek op een vooroordeel berust, maar voeren daarvoor geen bewijzen aan.

Ik ben geen kenner van de psychoanalyse, maar ik bestudeer al 35 jaar pseudowetenschappen. Voor adepten van een pseudowetenschap is de aanval vaak de beste verdediging, omdat het hen aan goede argumenten voor de pseudowetenschap zélf ontbreekt. Ik heb met tientallen pseudowetenschappers gedebatteerd. Astrologen, pendelaars, alternatieve

Ga ik met deze tegenwerpingen in tegen mijn eigen criteria van wetenschappelijkheid? Het belang van gerandomiseerd gecontroleerd onderzoek is onbetwist binnen de klinische psychologie. Daarnaast geldt accuraat woordgebruik binnen de wetenschappen als een intellectuele deugd. Psychodynamische therapie op één hoopje gooien met psychoanalyse, om elke glimp van een bewijs ervoor op de psychoanalyse te laten afstralen, is een weinig eerbare strategie. Ze toont vooral aan hoe weinig psychoanalytici hebben om op te staan.

Tot slot creëren Desmet en co een valse tegenstelling door critici van de psychoanalyse als DSM-adepten voor te stellen. Ik stuur hen met plezier mijn kritiek op de DSM toe (*Psyche & Brein* 03/2010).

Griet Vandermassen

genezers en gelovigen in het paranormale, allen verweten ze me – zonder zelf ooit met serieuze bewijzen voor de dag te komen – hetzelfde: ik was bevooroordeeld, onwetenschappelijk, plaatste de wetenschap op een voetstuk of hanteerde een bekrompen beeld van de wetenschap. Aan hun eigen geloof twijfelden ze echter geen seconde. De verdedigers van de psychoanalyse lijken helaas van hetzelfde slag te zijn, maar wel een stuk agressiever. Vorige maand nog hebben psychoanalytici geprobeerd in Frankrijk een film te verbieden die kritisch stond tegenover de psychoanalyse. Tevergeefs, gelukkig!

Tim Trachet, erevoorzitter SKEPP (een beperkt clubje van meer dan 700 kritisch ingestelde mensen)

KENNISMAKING MET THOMAS LEMMENS

Sinds 15 november 2011 wordt het team van het Geuzenhuis en de redactieraad van de Geus versterkt door Thomas Lemmens. Thomas verzorgt de socio-culturele programmatie van het huis, ondersteunt lidorganisaties en staat mee in voor de eindredactie van ons magazine en de nieuwsbrief.

Na het behalen van zijn master in de filosofie, bleef Thomas – net zoals de meeste studenten – plakken in het prachtige Gent. Hij startte zijn loopbaan in het secundair onderwijs. Na 8 jaar n.c. zedenleer in het Atheneum van Sint-Niklaas wou hij een nieuwe koers varen. Als overtuigd vrijzinnig humanist wil hij nu zijn visie op grotere schaal uitdragen.

We zijn heel blij hem te verwelkomen in ons team!

Thomas kunt u rechtstreeks bereiken op thomas@geuzenhuis.be.

PRO

In 2000 stichtte huidige directeur Tobias Leenaert Ethisch Vegetarisch Alternatief, kortweg EVA. EVA telt momenteel zo'n 4500 leden en ligt aan de basis van de actie Donderdag Veggiedag. De vereniging kreeg in 2011 de Vlaamse Cultuurprijs voor Sociaal-Cultureel Volwassenenwerk.

Met de onlangs geïntroduceerde vettaks hoopt de Deense overheid haar bevolking een duwtje te geven in een gezonde richting en de opmars van overgewicht en zwaarlijvigheid te vertragen. In ons land liet de discussie niet te lang op zich wachten. Ook EVA mengde zich in het debat, zowel ter ondersteuning van een vettaks als meer concreet: met een oproep om ook de mogelijkheden van een vleestaks te onderzoeken. Taksen zijn niet populair, en vele politici zullen zich dan ook op een veilige afstand houden van een dergelijke controversiële maatregel. Toch verdienen zowel vettaks als vleestaks meer positieve aandacht dan ze gekregen hebben.

De problemen zijn namelijk ernstig. In België is bijna één inwoner op twee te zwaar, en in Europa hebben niet minder dan 400.000 mensen overgewicht. De gezondheidskosten die gepaard gaan met overgewicht bedroegen in België in 2004 al zes procent van het totale RIZIV-budget. Personen met obesitas kosten de gezondheidszorg gemiddeld 25% meer.

Het antwoord op een dergelijke problematiek is meestal (als we überhaupt al denken aan preventie): sensibiliseren. Sensibilisering is uiteraard noodzakelijk, maar volstaat niet. Volgens het rapport *Fit not Fat* van de OESO is de situatie dermate drama-

Vettaks?

Sinds Denemarken heeft geoordeeld dat informatiecampaagnes niet langer volstaan om het tij te keren in de strijd tegen obesitas

tisch dat er moet gestreden worden op alle mogelijke fronten: met preventie, individuele begeleiding, sensibiliserende campagnes én fiscale maatregelen. Het spreekt voor zich dat de eerste drie luiken handenvol geld kosten – geld dat je onder meer kan genereren met fiscale maatregelen.

Sensibiliseren volstaat niet. De vettaks kan passen in een globaal taksbeleid dat gericht is op het stimuleren van een gezond en duurzaam voedingspatroon

Een vettaks zou niet democratisch zijn en vooral en eerst de minder gegoede bevolking treffen. Sociale rechtvaardigheid is inderdaad een belangrijk punt. Nog volgens de OESO hebben lager opgeleide vrouwen twee à drie keer meer kans om zwaarlijvig te worden dan hoger opgeleiden. Zwaarlijvige mensen verdienen tot achttien procent minder dan niet-zwaarlijvigen. Daarnaast hebben kinderen met minstens één zwaarlijvige ouder drie à vier keer meer kans om zelf zwaarlijvig te worden. De overheid kan deze sociale ongelijkheid aanpakken met fiscale en andere maatregelen.

Mooi meegenomen is dat een vleestaks (en in mindere mate ook een vettaks) ook een interessant effect kan hebben op het gebied van milieu. Dierlijke producten (die de meeste verzadigde vetten bevatten) zijn niet alleen schadelijk voor de gezondheid (of toch bij overmatige consumptie) maar hebben ook een grote ecologische voetafdruk. Toch ligt het belas-

ten van voeding (in casu vlees) blijkbaar veel gevoeliger dan het taxeren van andere vervuulende activiteiten of producten in onze samenleving.

Laten we ervan uitgaan dat het de overheid toekomt om via het heffen van belastingen op bepaalde producten een aantal sociaal rechtvaardige correcties aan te brengen.

Momenteel stellen we vast dat er een ernstig onevenwicht bestaat tussen de prijs die we betalen voor ongezonde voeding ten opzichte van gezonde voeding, en voor milieuonvriendelijke voeding ten opzichte van voeding met een kleinere voetafdruk. Voeding heeft wel degelijk een maatschappelijk effect: je kan om zo te zeggen sociaal of asociaal eten. Ongezonder en/of onduurzaam eten betekent voor de maatschappij een aanzienlijke meerkost, waaraan de belastingbetaler sowieso bijdraagt, op een of andere manier. Waarom geen mechanismen stimuleren die de prijzen voor gezonde en ongezonde, duurzame en minder duurzame voeding eerlijker en socialer kunnen maken?

Of het nu over een vettaks of een vleestaks gaat, beide zullen net als andere taksen moeten worden beargumenteerd en toegelicht door de overheid. Geen van beide kan dienen als pure spijzing van de staatskas, maar de opbrengsten zullen moeten geïnvesteerd worden in andere producten of diensten die de bevolking kunnen helpen anders te eten. Zo kunnen taksen op voeding passen in een globaal taksbeleid dat gericht is op het stimuleren van een gezond en duurzaam voedingspatroon.

Tobias Leenaert

en de vettaks heeft ingevoerd, is er ook in België een maatschappelijk debat ontstaan over zin en onzin van fiscale maatregelen tegen ongezonde voeding. Betalen we straks meer voor een sappige chateaubriand? Kan een belasting op ongezonde voeding wel het verschil maken?

Het debat over de vettaks is een symptoomdebat, een manier om het echte probleem niet te zien. Nog los van het feit dat suiker in ons voedsel wel eens de echte dikmaker zou kunnen zijn en niet vet, mist de vettaks een kans om het probleem ten gronde aan te pakken. Dat probleem is navenant: men verwacht dat tegen 2015 het aantal mensen dat ziek wordt ten gevolge van overvoeding het aantal zieke mensen door ondervoeding zal overstijgen. Overgewicht en obesitas vormen bijgevolg een enorm probleem.

Tegelijk moeten we beseffen dat ons voedselprobleem een mes is dat aan twee kanten snijdt. Terwijl veel mensen denken dat overgewicht en obesitas louter het gevolg zijn van te rijke mensen die teveel eten, is de realiteit veel complexer. Zowel ondervoeding als obesitas zijn in de eerste plaats een armoedeprobleem.

Volgens het meest recente rapport van het Internationale Rode Kruis moeten we bijgevolg spreken over voedselonzekerheid. Juist omdat heel wat arme mensen, en dat zowel in het westen als in ontwikkelingslanden, niet aan betaalbaar en gezond voedsel geraken, hebben ze te kampen met overgewicht.

Het zijn dus opvallend genoeg niet alleen of niet zozeer de rijksten die te maken hebben met overgewicht en obesitas, maar wel de armsten. Terwijl vroeger de rijken dik waren en de armen dun, is dat vandaag eerder omgekeerd. Om een boutade te parafraseren: zeg mij uw BMI, en ik zal zeggen hoeveel je verdient.

Als we dit willen aanpakken dan is het duidelijk dat we met een vettaks

pas helemaal aan het eind van het voedselproces ingrijpen, dat we dan bijgevolg het symptoom aanpakken en niet de kern van de zaak. Dat is mijn eerste bezwaar tegen de vettaks: je bestrijdt het probleem op een moment dat het kwaad al is geschied. Als je dit probleem écht wil aanpakken, dan moet je niet de individuele consumptie viseren maar het bredere plaatje bekijken.

Vettaks: een symptoommaatregel die de verkeerde mensen zal treffen

Een tweede probleem is dat we moeten oppassen dat we ons voedsel niet medicaliseren, dus niet door een louter medische bril bekijken. Voedsel is veel rijker dan alleen maar een gezondheidskwesitie. Vet op zich is niet slecht, alleen een eenzijdige voeding met veel vet en suiker – en dit gecombineerd met een sedentaire levensstijl – is dat wel.

Tegelijk is niet elke vorm van overgewicht problematisch. We moeten ook concluderen dat we nog altijd niet goed weten of een klein beetje overgewicht echt wel een gezondheidsprobleem genereert. We weten wat zeer slecht en zeer gezond is, maar alles daartussen is complex. Trouwens, we moeten niet alleen kijken naar wat we tijdens de maaltijd eten maar vooral wat we tussen de maaltijden eten. Dát zijn vaak de boosdoeners.

Een derde bezwaar is dat de vettaks dreigt mee te gaan in het moraliseren van ons alledaags gedrag: het opde-len van mensen in goed en kwaad waarbij overgewicht gelijk staat met

CONTRA

Ignas Devisch is als professor in de ethiek, filosofie en medische filosofie verbonden aan de UGent. Hij publiceert over sociale en politieke continentale filosofie en medische filosofie. Recente boeken zijn onder andere: *Ligt de waarheid in het midden? Nadenken in Wolkenkoekoeksoord* (VubPress, 2011), *De roze billen van Renoir. Een inleiding in de medische filosofie* (Acco, 2008) en *Ivoren toren. Pleidooi voor een hardnekkige filosofie*.

ongezond en dus slecht; dun zijn met goed. Obesitas wordt dan beschouwd als een individueel mentaliteitsprobleem: dat zouden mensen zijn zonder karakter, zonder wil of ruggengraat. Dat is het nochtans maar voor een kleine minderheid. Bij obesitas spelen bijvoorbeeld genetische factoren een rol, maar cruciaal is ook de manier waarop onze samenleving is georganiseerd.

Zolang ongezond voedsel zeer goedkoop blijft en overal ter beschikking is, zullen onze voedselproblemen toenemen. Natuurlijk kiezen we allemaal zelf om ongezond voedsel te eten, maar het is de samenleving die zorgt voor het kader waarbinnen we bepaalde keuzes kunnen maken. De vettaks is en blijft een symptoommaatregel die zeer waarschijnlijk de verkeerde mensen zal treffen. Je moet eerder gezond voedsel goedkoper maken en beter ter beschikking stellen.

Ignas Devisch

(Spelregels: de auteurs 'pro' en 'contra' nemen vooraf geen kennis van elkaars standpunt.)

Herstel van de heidense Lupercalia

Een liefdesfeest in Theater Tinnenpot

Ook vrijdenkers vieren Sint-Valentijn, zij het op geheel eigen wijze. Op de dag na Valentijn, 15 februari, organiseert het Vermeylefonds, samen met Uitstraling Permanente Vorming en Theater Tinnenpot een totaalspektakel over liefde voor vrijdenkers. Deze 'partners in crime' gieten de Tinnenpot voor de gelegenheid in een speciaal liefdesjasje, met vele boeiende evenementen over liefde en het lichaam: een tentoonstelling, vertellingen, theater, verrassingsacts, muziek, geuren, smaken, ideeën, en nog veel meer.

Alle voorwendsels zijn goed om te feesten, maar wie Sint-Valentijn viert, moet weten dat hij in feite een pastoor huldigt die in de derde eeuw ijverig zieltjes ronselde door jonge soldaten te trouwen. Daardoor gebruikten ze liever hun wapen in bed dan op het slagveld. Dat was tegen de wens van de Romeinse keizer. Hij liet pastoor Valentinus executeren. Terecht, ook vandaag zou men niet ongestraft werkverzuim kunnen bevorderen of tot desertie aanzetten.

Doe gerust een tête-à-tête met je geliefde op de avond van de 14e februari, maar kom de dag nadien naar een wild spektakel in de Tinnenpot, een gezellig theatercomplex met aangename bar in Gent. Niet voor niets in de buurt van 'de Lieve'. Een aantal niet al te katholieke samenzweersers hebben – overigens in café-restaurant de Lieve – het plan gesmeed om de heidense Lupercalia nieuw leven in te blazen.

Sint-Valentijn is een typisch voorbeeld van de kerstening van een heidens feest. Gewoon de boel weer omkeren

en we zijn er! Zo moeilijk kan dat niet zijn. In de heidense feestentraditie zijn overigens de *Lupercalia* moeilijk te onderscheiden van de *Spurcalia*, beide vruchtbaarheidsfeesten. De *Lupercalia* zijn oude herdenkingsfeesten ter ere van Faunus, op 15 februari gevierd, om vruchtbaarheid te brengen en het volk te reinigen. De *Luperci* (priesters van Faunus) liepen in geitenvellen gekleed rondom de Palatijn, het oudste deel van Rome. Met riemen, gemaakt uit het vel van geofferde geiten, sloegen ze de aanwezige vrouwen: een vruchtbaarheid bevorderende ritus.

Het is uiteraard niet de bedoeling vrouwen slaag te geven met lederen riemen, en evenmin om de vruchtbaarheid te bevorderen. Wel om te genieten van culturele vruchten en van de striemen die ze nalaten op onze zinnelijke zinnen. Kortom, ons laten opzweepen door de kunst. Het wordt een cultureel feest. Eros en de kunst zijn immers oude vrienden. We brengen een gevarieerd programma waarin diverse vormen van erotische kunst aan bod komen.

KUNST EN EROTIEK

Kunst en liefde hebben veel met elkaar gemeen. Is kunst iets anders dan een soort van liefdesbrief? En smacht niet elke liefde naar een uitzonderlijke vorm om de gevoelens waarneembaar krachtig te beleven? De twee woorden die met deze levensdomeinen verbonden zijn, maken dat nog duidelijker: erotiek en esthetiek.

In de gewone taal zijn ze beide voorwerp van te grote vereenvoudiging. De erotiek is dat wat de zinnen prikkelt en we belanden voor we het weten – een overigens aangename onwetendheid – in een lingeriezaak. Esthetiek valt al gauw samen met goede smaak en voor we het weten zitten we bij schoonheidsspecialisten op de sofa. Filosofen gebruiken deze woorden veel geheimzinniger. Als beroepsvragers behandelen zij in de esthetica de problemen van de kracht die beelden of klanken uitoefenen op de zintuiglijkheid. Het 'erotisme' is dan op zijn beurt de filosofie die nadenkt over de aantrekkingskracht tussen levende wezens.

Ik weet het, deze ernstige bedenking zet niet meteen aan om naar een feest te komen. Zó filosofisch zal het dan ook niet worden. Men moet deze dimensie begrijpen als een hint dat het programma niet te banaal of al te expliciet zal zijn. Pornografie wordt niet beoogd. Wel snuifjes van het mysterie dat het leven is, of hoe leuk de fysiologie kan zijn.

Filip Naudts, de dialectiek van versluisend tonen en ontsluisend verbergen

Zoals mosterd van Tienteyn in je neus, laten de foto's van Filip Naudts het gedachtegoed van Georges Bataille in je ogen springen: lekker maar bijtend. De titel van een van zijn tentoonstellingen bevestigt deze zintuiglijke ervaring: *Histoire de l'œil*. Deze titel is ontleend aan een boek van deze merkwaardige Franse literator-filosoof. Hij heeft, onder invloed van Nietzsche, meerdere lansen gebroken voor het denken van *het andere*. Bataille heeft hieraan de naam 'heterologie' meegegeven: de wetenschap van het gans andere.

Deze logica van het andere kenmerkt zich uiteraard doordat het geen logica is. Meer nog, het betreft de dingen van het leven waarvoor er geen logica bestaat, en daarenboven vormt dat geen gemis. Het betreft precies het ganse domein waarin de rationaliteit van de mens tekort schiet met betrekking tot aspecten van het leven die niet verborgen kunnen blijven, welke pogingen de ordescheppende krachten in onze cultuur daar ook voor ondernemen.

Georges Bataille heeft zijn pogingen om daarover te praten 'atheologie' genoemd. Daar waar de pogingen om de religie maatschappelijk te integreren de opdracht van de theologie betreft, is het de taak van de 'a'-theologie om het onbespreekbare op zijn grenzen te onderzoeken. Het verhaal van het afwezige vloeit hier over in de afwezigheid van een verhaalmogelijkheid.

De verwantschap van het werk van Naudts met Bataille zit hem in het creëren van een grens met als hoofddoel die grens in vraag te stellen. Grenzen in vraag stellen kan je best doen door ze te overtreden. Er bestaat geen domein waarin het empirisme, het proefondervindelijk onderzoeken,

© Filip Naudts 'Roos op mijn schouder'

zo efficiënt is als in het domein van de grenzen. Je betreedt een vijandig land en het is oorlog. Je bezondigt je aan een intimiteit die grensoverschrijdend is, en een oorveeg is je deel. Je maakt een foto en de censuur beslist dat de breuklijn tussen wat kan en niet kan overschreden is.

TWEE WERELDEN

Naudts' foto's zijn geen documenten die verslag doen van de feitelijkheid der dingen. Het zijn evenmin beelden die ontleend zijn aan de fantasieschatkist van onze dromen. Ze staan op gespannen voet tussen deze beide werelden, tussen realisme en surrealisme. Naudts tast deze beide uitersten van mogelijke beeldvorming af zoals een koorddanser die met zijn armen zijn evenwicht bewaart.

Al doende tast hij tevens het onderscheid tussen beide tegengestelden aan. Het realisme is daardoor niet langer een onder-werkelijkheid, evenmin als het surrealisme de realiteit overstijgt. Noch de hel, noch de hemel. Noch het platvloerse, noch het irreële, maar de spanning tussen de twee in.

Dit spelen met twee werelden, namelijk de reële wereld en de surreële, wordt nog versterkt doordat Naudts verwijst naar de kunstgeschiedenis. Hij ontleent vaak zijn composities aan oude meesters (Van Eyck, bijvoorbeeld) of verwijst naar de grootmeesters van de moderne kunst (Klimt, Magritte). Door deze kaders te gebruiken verhoogt hij nog de ambiguïteit in zijn werk.

NAAKTFOTOGRAFIE

Zijn naakten zijn niet naar buiten gericht. Het menselijk lichaam als landschap met een eigen taal, waarop we als humanisten even fier zijn als een olifant op zijn slurf, is niet aan Naudts besteed. Evenmin de fantasmagorische wereld van de nachtmerrie. Zijn naakten zijn naar binnen gekeerd. Ze stellen zich vragen over de lichamelijke als zintuiglijk systeem. Het zijn aanfluitingen – en er kan wat dit betreft niet genoeg

gefloten worden – van de platonische miskenning van het lichaam als draager van de innerlijke ervaringen.

Ik geef de naakten als voorbeeld, hoewel Naudts niet bijzonder veel naakten fotografeert. Maar precies dit is typisch voor zijn foto's. De kleren van zijn figuranten geven geen garantie om niet bloot te zijn. En de naaktheid blijkt een mogelijk kleed. Precies deze dialectiek van versluisend tonen en ontsluitend verbergen is de pointe van zijn werk.

Willem Elias

Het heidense Liefdesfeest zal doorgaan op woensdagavond 15 februari vanaf 19:30 in Theater Tinnenpot. Bij het ter perse gaan werd er nog druk aan het programma gesleuteld, maar de volgende namen kunnen we al meegeven (onder voorbehoud):

- Jo Decaluwé (speelt Huwelijksaanzoek van Cyriel Buysse)
- Jean Paul Van Bendegem over seks en wiskunde: reken uit wie de ware is!
- Interactief podium voor poëzie en acts
- Fotografie met Filip Naudts
- Een biechtstoel voor je stoutste geheimen met Griet De Sutter
- Opvoering Mieke Maaïke's obscene jeugd van Louis Paul Boon
- Maak verder kennis met:
- De vele geuren van de liefde, 'Smellhappening' met kunstenaar Peter De Cupere
- De collectie van La Fille d'O
- Vrijzinnig-humanistische ideeën over liefde en seksualiteit

Tickets via theater Tinnenpot (vanaf medio januari), kijk regelmatig op de website voor details en actuele informatie! Met de steun van deMens.nu.

'Segni di Autore'

Om de twee jaar wordt in Acqui Terme (Piemonte, Italië) een internationale prijs uitgereikt voor grafiek. Dit jaar viert de Vereniging Internationale Biennale voor Grafiek, onder voorzitterschap van Giuseppe Avignolo, de tiende editie door het werk van de gelauwerde kunstenaars in een verzorgde catalogoog en met een rondreizende tentoonstelling (Spanje, Italië en België) extra voor het voetlicht te brengen. Omdat deze prestigieuze expositie in februari het Geuzenhuis bezoekt laten we Anouk Van De Velde, lid van de internationale jury in Acqui Terme in 2010, aan het woord om de tentoonstelling kort voor te stellen.

tionale jury om tweehonderd werken te kiezen voor de catalogoog en twintig prenten waaruit de prijs uiteindelijk werd gekozen.

DE TENTOONSTELLING

De huidige rondreizende tentoonstelling is vooral een hommage aan de tiende editie van de *Premio Acqui Incisione*, die zijn hoogtepunt kende in juni 2011, met de uitreiking van de prijzen. Het is in dit kader dat na twintig jaar van engagement en veeleisend werk besloten werd deze goed gesmeerde machine – draaiende op de organisatie en goodwill van vele mensen – te gebruiken voor een rondreizende tentoonstelling met werk van de gelauwerde kunstenaars.

De twintig kunstenaars die gehuldigd werden met de *Premio Acqui* en de *Premio Speciale Giuria* (Prijs Bijzondere Jury) zijn: Tino Aime, André Beauchat, Sandro Bracchitta, Livio Ceschin, Teodoro Cotugno, Elisabetta Diamanti, Vincenzo Gatti, Gabriella Locci, Bruno Missieri, Franco Menegon, Giulia Napoleone, Snezana Petrovic, Lanfranco Quadrio, Roberto Rampinelli, Giovanni Turria, Susanna Venegas Gandolfo, Cleo Wilkinson, Agostino Zaliani, Roberta Zamboni en Man Zhuang.

Voor deze tentoonstelling werd hen expliciet een werk gevraagd uit hun laatste productie. *Segni di autore* is dus een speciale tentoonstelling op het gebied van traditiegetrouwe technieken; voorbeelden van grote, expressieve flexibiliteit en gevarieerde procédés van uitvoering. De tentoonstelling wil ook de provincie Piemonte en meer bepaald de streek van Monferrato onder de aandacht brengen als grote promotor van culturele activiteiten.

Anouk Van De Velde

Lid van de internationale jury 2010 in Acqui Terme

DE BIENNALE VAN ACQUI TERME

De Biennale van Acqui Terme is ontstaan onder auspiciën van de lokale Rotary Club en zijn voorzitter Giuseppe Avignolo. Als verantwoordelijke wou hij zijn stad en provincie promoten in het buitenland door een cultureel evenement met internationale weerklank – een tweejaarlijkse prijs voor grafiek – op te starten.

De keuze viel niet zomaar op de grafische kunst. Waar de etskunst en xylografie (houtsnijkunst) in het verleden bijna een mythische dimensie hadden in het verfraaien en opluisteren van geschriften, is de grafische kunst vandaag de dag uitgegroeid tot een volwaardige kunstrichting. De doelstelling van de Biennale bestaat in het valoriseren van de hedendaagse grafiek met betrekking tot de traditionele technieken zoals: buriijn, droge naald, gravure, aquatint, xylografie en andere traditionele bewerkingen. Of ze nu afzonderlijk of samen gebruikt worden, steeds is er respect voor de regels van de originaliteit.

De eerste jaargang ging door in 1993 met 54 deelnemende kunstenaars, bijna allen afkomstig uit Italië. Voor de meest recente editie in 2011 werden echter meer dan zeshonderd werken ingestuurd vanuit 51 verschillende landen. Een hele klus voor de interna-

Gabriella Locci - Viaggio Notturmo 2011 - monotype, buriijn, carborundum, chloroform op acrylic.

Zingen in het Gents

Gido van Gent stelt nieuwe CD voor in Geus van Gent

Deze keer hebben we het over in het Gents gezongen muziek, naar aanleiding van de nieuwe CD *Altijd Onderweg* van Gido van Gent, die op 21 januari 2012 in het café de Geus van Gent wordt voorgesteld. Daarmee is het tweede album van deze Gentse zanger na meer dan tien jaar een feit. Dit Podium belicht Gido van Gent vanuit de lange traditie van het Gentse lied.

We laten de headbangers, waarover ik het vorige keer had in verband met het optreden van Channel Zero in de Vooruit, dus voor wat ze zijn. We willen u toch nog meegeven dat de vaders van het metalgenre, Black Sabbath, in hun oorspronkelijke bezetting een tour plannen en na 33 jaar zowaar een nieuwe CD zullen maken met de legendarische producer Rick Rubin. Ze doen wellicht in mei de *Grasp Metal*

Meeting in België aan. Ozzy Osbourne, Tony Iommi, Geezer Butler en Bill Ward starten hun tour in 2012 in Moskou.

ZINGEN IN HET GENTS

Een stijlbreuk met de eerste CD van Gido van Gent vormt *Altijd Onderweg* niet, in het Gents zingen is en blijft de boodschap. Dat dit beperkingen met zich meebrengt voor de verspreiding

ervan mag geen hindernis vormen. Als ze het in Brugge niet verstaan, moeten ze het maar ondertitelen.

Dat de belangstelling voor het Gentse dialect in het algemeen opnieuw groot is hoeft ik u wellicht niet uit te leggen: figuren als Freek Neyrinck, Eddy Levis en anderen houden de aandacht voor het dialect levendig, maar ook een film als *Aanrijding in Moskou* van de Gentse regisseur Christophe Van Rompaey

werd in het Gents gespeeld, tot groot genoegen van de Gentenaars. Er zou zelfs een vervolg op *Aanrijding in Moskou* in de maak zijn, zo wordt in het filmwereldje gefluisterd.

Maar goed, laten we het hebben over muziek in het Gents. In het sappige Gentse dialect zingen is natuurlijk niet nieuw en ook niet uitzonderlijk, maar evenmin alledaags. Als we even de geschiedenis induiken, zonder ze geweld aan te doen, lijkt het mij voor de hand liggend dat we even stilstaan bij Karel Waeri (1842-1898), een van de *founding fathers* van het Gentse lied.

Waeri, die als zanger van café tot café trok in Gent, mag voor een succesvol volkszanger van zijn tijd doorgaan. Je moet je een beetje in die tijd verplaatsen om te beseffen hoe moeilijk het toen moet geweest zijn om als zanger door het leven te gaan zonder te sterven van de honger: er waren geen radio's, geen platenindustrie en nog geen degelijk uitgebouwde culturele infrastructuur. Karel Waeri verdient het overigens om op zijn minst wat aandacht in de Geus te krijgen, want de man was antiklerikaal in hart en nieren. Hij maakte daarover verschillende Gentse liederen, waarvan sommigen later door Walter De Buck van onder het stof werden gehaald (Karel Waeri 'Den Gentschen Béranger').

KAREL WAERI

Karel Waeri was één van de populairste volkszangers die Vlaanderen ooit gekend heeft. Hij werd geboren op 3 juli in 1842, in de Voerstraat in Gent. Hij kwam uit een typisch 19de-eeuws arbeidersgezin, zijn ouders waren handwevers. Zijn vader was wat men nu zou noemen een *bon vivant* die ervoor zorgde dat de familie herhaaldelijk in geldnood kwam, het was dan ook eerder toevallig dat de kinderen Waeri school konden lopen.

Het is bekend dat Karel Waeri, hoewel al van kleins af aan met muziek bezig, een zeer goede leerling was. Al gauw bleek hij in staat om gezelschappen te animeren met zijn zelfgemaakte muziekinstrumenten. Het liederlijke

leven van vader Waeri zorgde voor de nodige financiële problemen en daardoor kwam het dat Jan, de oudere broer van Karel, al in 1856 moest gaan werken. In 1858 verliet Jan het ouderlijk huis en moest Karel zijn plaats innemen. In 1861 ontvluchtte ook Karel Waeri zijn ouderlijke woning en werd hij leerjongen bij zijn peter in Gent, een ijzerdraaiër.

Stanbeeld Karel Waeri, Bij St-Jacobs.

Dat lukte fysiek niet goed en zo kwam het dat hij later allerlei banen uitoefende om te sparen voor een oude viool. Door de katoencrisis in 1862 kwam zijn broer Jan met zijn gezin in de problemen, en om hem te helpen kocht Karel voor hem een cello. Samen begonnen ze op zondagavond in herbergen op te treden, en na een tijdje slaagden ze erin van dat zingen hun beroep te maken. Ze trokken op tournee door Vlaanderen, te voet naar Aalst of Veurne, vaak met geen cent op zak. Karels zoon beschreef later uitgebreid deze veldtochten van vader en oom doorheen het Vlaamse land.

Ze waren voor die tijd redelijk succesvol. Ze speelden op veel kermissen en op zondagochtend na de hoogmis voor het kerkportaal. Dat laatste zou maar even duren, want toen het antiklerikalisme in de liederen van Waeri begon door te klinken waren ze niet langer welkom aan de kerkportalen.

De wegen van Karel en Jan liepen na

een tijdje uiteen. In 1868 trad Karel in het huwelijk met Sidonie, zelf muzikante, en samen trokken ze op tour. Uit dit huwelijk kwamen zes kinderen voort. Na een succesvolle loopbaan als volkszanger stierf Karel Waeri in 1898. Het verhaal gaat dat hij op een nacht zo zwaar werd toegetakeld door katholieke studenten dat hij aan zijn verwondingen overleed.

Over Waeri is heel wat gepubliceerd. Bovendien zijn zeven van zijn agenda's bewaard in de universiteitsbibliotheek, waardoor we ook een idee krijgen van zijn inkomen als zanger. Vergeleken met de arbeiderslonen van die tijd lag dat van Karel gevoelig hoger, waardoor het mogelijk werd zijn kinderen aan het conservatorium te laten studeren.

In 1899 gaf zijn zoon Pieter Waeri een bundel uit met een 250-tal liederen van vader Karel, wiens totale oeuvre op zo'n 500 composities wordt geschat. Iemand als Waeri was niet wat men noemt een marktzanger, hoewel hij dat in bepaalde periodes in zijn leven wel heeft gedaan. Hij was vooral een echte *café chantant*-zanger. De overheid hield indertijd een soort van toezicht op wat die cafézangers allemaal zongen, zodat de pikantere nummers (de zogenaamde *vetjes*) pas later op de avond werden gezongen. Ook die vetjes van Waeri zijn heruitgegeven.

Hoewel hij zeer veel thema's aansneed in zijn liedjes, zoals erotiek, kluchtige verhalen of liederen over de technologische vooruitgang in zijn tijd, blijven zijn politieke liederen de belangrijkste uit zijn werk. De man had geen andere vorm van inkomsten dan via zijn muzikantenbestaan, dus speelde hij zijn eerder socialistisch geïnspireerde liederen niet voor de burgerij, waarvoor hij zo nu en dan optrad. Wel verschenen er liedteksten van hem in De Vooruit, samen met stukjes die hij schreef onder de schuilnaam Cies Knoopelinckx. In de jaren zeventig van de vorige eeuw zou Walter De Buck een beeld voor Karel Waeri neerzetten bij Sint-Jacobs.

Gido van Gent bezingt in zijn Gentse liederen kleine en grote momenten in het leven, verhalen van hoop en wanhoop. © Dominique Dierick

WALTER DE BUCK

Dat brengt ons naadloos tot bij die andere, nog springlevende, Gentse zanger en beeldhouwer Walter De Buck, die in 1969 de Gentse Feesten nieuw leven inblies en ze maakte tot wat ze nu zijn.

Walter De Buck

In de jaren zestig werd het dialect in liederen gehanteerd door de zogenaamde drie W's: Wannes Vandeveld, Willem Vermandere en Walter De Buck. In de streektaal zingen kon terug, en oogstte overigens veel succes. Bepaalde nummers van Walter De Buck, weliswaar gebaseerd op traditionals, werden echte Gentse volksliederen zoals 't *Vliegerke* en *In mijn stroatse zijn't allemaal komeren*. Ook hij maakte heel wat politiek gekleurde liederen, zoals 'k *Zou zo gere willen leven* (1972) of *De grote kuis*.

Walter De Buck werd geboren in 1934 en studeerde af aan de Academie als beeldhouwer. Hij stichtte in 1962 de vzw Trefpunt, waarmee hij de feesten rond Sint-Jacobs heropstartte. Hij bracht een twaalfstal albums uit waarvan zijn debuutalbum uit 1970, *Ik ben al zo lang op weg geweest*, ongetwijfeld één van de meest bekende is. In 1986 bracht hij een plaat uit getiteld *Karel Waeri, 'den Gentsche Beranger'*. Walter De Buck is ook bekend als beeldend kunstenaar en was eventjes in de Gentse politiek te vinden. De Buck speelt nog steeds her en der en is ook als beeldhouwer nog altijd actief.

ROCKEN IN HET GENTS

Er zijn naast volkszangers ook Gentse groepen actief die in het Gentse dialect rockplaten hebben gemaakt. Ongetwijfeld is Nie Neute, met Gus Roan als frontman, de meest bekende van de vorige generatie. Ook Gus is nog volop in actie in de Gentse muziekwereld. Hij richtte Nie Neute op in 1995, naast tal van andere muzikale activiteiten. Zo was hij ondermeer schrijver van nummers voor The New Inspiration (en anderen). Hij heeft zelfs een aantal wereldhits op zijn naam staan, zoals *I'm Jogging* van The Veterans. Ik vermeld hem hier omdat hij muziek maakt in de stijl van Status Quo, en dit in het Gentse dialect. Hierdoor vond het zingen in het Gents ook aansluiting bij de rockmuziek.

Door Gent raasde in het begin van dit tweede millennium ook Biezebaaze, de grondleggers van wat nu de stroprock wordt genoemd. Hun debuut uit 2003, *Wachten op misschien*, werd voorgesteld in het Geuzenhuis. Het was uit dat album dat *Loetsebollekezoetse* een hit werd in Vlaanderen. De mannen van Biezebaaze met frontman Kurt Burgelman zijn terug samen voor een nieuwe CD. Zij zetten de traditie, ingezet door Gus Roan, voort.

Volledigheid kan hier niet, maar ik wil ook nog even verwijzen naar een ander Gents fenomeen: Saf. Hij won in 2010 de Nekka prijs en zingt ook steevast in het dialect.

GIDO VAN GENT

Aan het eind van de jaren negentig van de vorige eeuw dwaalt Gido van Gent de Gentse cafés af met eigen Gentse nummers zoals *Keizer Karel*. In die zin sluit hij perfect aan bij de traditie van Karel Waeri en Walter De Buck, zeg maar de betovergrootvader en de grootvader van de Gentse dialectliederen. Gido van Gent (Guido Poupaert voor de kenners) werd in 1961 geboren en vanaf zijn zeventiende ging hij met zijn gitaar op weg. Hij zwierf de wereld rond. Het zingen op straat en in de Gentse cafés bracht hem tot het maken van een plaat in 2000.

Dat Gido niet alleen in het Gents zingt maar ook een goede vertolker is van Jacques Brel, is algemeen geweten. Gido verstaat de kunst, zoals zijn perstekst vermeldt, om het dagdagelijkse leven, de kleine en grote momenten in een mensenleven, de *ups and downs*, te vatten binnen de grenzen van een lied. Dit eerste album was een opmerkelijk debuut, met tal van Gentse levensliederen, en leverde hem een passage op in *De laatste show*.

Meer dan tien jaar later komt dus zijn tweede album eraan, opnieuw vol verhalen van hoop en wanhoop. Eric Van Biesen, een muzikale duizendpoot die vooral bekend is als bassist van Gorki, nam de productie van die tweede CD op zich. Naast Van Biesen spelen verder nog Sven De Potter, Bram Moony, Nils de Caster en Frans Grapperhaus mee.

Het album bevat een twaalfstal nieuwe nummers, in het Gents geschreven en gezongen, waaronder de titelsong *Altijd onderweg*. Het kan geen toeval zijn dat die titel doet denken aan 'k *Ben al zo lang op weg geweest*, de eerste plaat van Walter De Buck.

Gido stelt zijn nieuw album op 21 januari voor in café de Geus van Gent, samen met de muzikanten die hebben meegewerkt. De CD wordt die avond integraal gespeeld en zal er ook te koop zijn. Een must voor al wie interesse heeft voor deze Gentse muziekscene.

Dany Vandenbossche

Gido van Gent speelt *Altijd Onderweg* in café de Geus van Gent, op 21 januari 2012. Het optreden begint om 19:30 en is gratis. Iedereen welkom!

Een stevige stamboom

René Hooyberghs spreekt het dialect van de liefde

René Hooyberghs (Borgerhout 1944) schonk al twee gedichtenbundels het daglicht: *Rond zijn* (1964) en *Geboeren worden* (1965). Daarna zweeg hij enkele decennia, zoals het een vroeg debuterende dichter past. Een dichter moet nu eenmaal wachten tot de woorden 'klaar zijn voor gebruik'.

Wat hem tijdens zijn zwijgtijd van dichten weerhield, zo lezen we in een eenzame noot waarin hij zich voor zijn stilzwijgen lijkt te verantwoorden, waren 'de omzwervingen van de rusteloze' en 'het slopende van het materiële'. Die besognes hebben in de bundel *Stamboom*, (Uitgeverij C. de Vries-Brouwers, Antwerpen – Rotterdam, 2011) hun weerslag gevonden.

Een dichter is iemand die weet wat hij met woorden kan doen, die woorden op hun waarde weegt. Dat doet Hooyberghs in *Edelweiss, bijvoorbeeld*. Het is een modern poëticaal principe dat alle woorden verwerkbaar zijn in een gedicht. Maar toch. Sommige zijn te week, te zacht van zin; andere te welluidend, maar zonder weerklank. Weer andere zijn gedoemd tot een geïsoleerd bestaan. Misschien heeft de dichter medelijden met zo'n woord, misschien houdt hij er wel van, zet hij zo'n woord bovenaan – een woord als *Edelweiss*, bijvoorbeeld.

Gedichten ontstaan slechts *Vechtend tegen taal*: 'Vechtend tegen taal / volbreng ik het gedicht. / Het gelid van woorden / dient ontgonnen op de rand / van onverkend gebied, /

**Edelweiss, bijvoorbeeld
Soms walgt zo'n woord
weet zich geen blijf met
wat ik schrijf. Het staat
dan uitzichtloos alleen,
derft betekenis, schurkt
zich tegen de lijfgeur
van bezinning, lonkt
vergeefs naar adjectief
of inhoud: het zit vast
aan muzikaal geluid, wordt
gestraft voor zijn onbruikbaarheid.
Vooraan in de klas, alleen,
draagt het de ezelskap.**

slechts bereikbaar na de koorddans / van onmondig wanbeheer.' Maar de sporen van dat gevecht zijn uitgewist; Hooyberghs toont dat hij zijn taal beheerst, dat hij precies weet hoe een zin te wenden om van zijn vitale gewaarwordingen poëzie te maken. In de literatuur betekent beheersing: symmetrie tussen wat gezegd wil worden en de manier waarop het gezegd wordt.

In de titelcyclus herinnert de dichter zich zijn jeugd, van *vijf* tot *elf*, voor elk jaar een gedicht. Mooie gedichten waarvan men vroeger zou gezegd hebben dat ze een gevoelige natuur verraden. Hooyberghs onderdrukt overigens zijn gevoelens niet. Hij beheerst ze, zoals hij zijn taal beheerst – al spreekt hij in de cyclus *Naast me* slechts 'een dialect van liefde'. Een 'pover dialect' zegt hij, 'dat me

beter past dan klare taal'. Toch is het duidelijk: deze dichter is een erudiete epicurist die in het heden leeft, die 'iedere toegeving aan conventie of gezond verstand' weigert, die verslaafd is 'aan tafel en bed'. Misschien voelt hij zich nog het veiligst in zijn boekerij: 'Nu verschans ik mij in deze kamer / van geluk waar het verleden / alfabetisch op mij wacht, de rug / mij toegekeerd.' Veilig, maar niet zonder scepsis: foliant is slechts een 'kleurrijk graf'.

Hooyberghs bekent ook kleur en klank: 'Geel als Kandinsky moet / het klinken, zonlicht / bewogen door een bij.' Met verve heeft hij zich in de godvruchtige wereld van Caspar David Friedrich ingeleefd, met woorden overbrugt hij de vijf vaders diepe duisternis van Rothko. En Cranachs Eva lokt hem, teder, argeloos. Hij heeft ook geluisterd: naar het carillon van Annelies van Parijs, naar Frank Braley die Schubert speelt. En naar de zee.

De bundel telt vier suites, samen vierendertig rijmloze gedichten en eindigt met een sierlijk *envoi* dat de dichter (zo weet ik toevallig) uit zijn scheepsruim heeft opgediept: 'Een statige reiger worden / op één been aandachtig / in het water staren // nu en dan een visje eten / alle dagen denken // morgen is het zaterdag.'

Overigens is *Stamboom* geen naschrift, maar een comeback.

Renaat Ramon

GEERT LERNOUT

Jezus in Amerika.

Een wereldmacht en haar religie

Geert Lernout doceert vergelijkende literatuurwetenschappen aan de Universiteit van Antwerpen, waar hij ook het James Joyce Centrum leidt. Daarnaast schrijft hij boeken over de meest diverse onderwerpen: Bachs *Goldberg Variaties*, de geschiedenis van het boek en de bijbel. In zijn laatste boek gaat hij dieper in op de invloed van religie op het leven in de Verenigde Staten.

De centrale stelling van *Jezus in Amerika* luidt dat er eigenlijk twee Amerika's zijn. Er is het Amerika dat we allemaal kennen via Hollywood, Amerikaanse tv-series, Halloween en McDonald's. Maar er is een ander en verborgen Amerika dat volgens de auteur maar weinig mensen kennen: het Amerika waarin een dominee in Florida de koran wil verbranden, het Amerika waarin een evangelist beweert dat god de stad New Orleans onder water zette omdat dat nu eenmaal een zondige stad was en het Amerika waar het vertrouwen in god op hun geld gedrukt staat (*In God we trust*).

Dit is het Amerika van de evangelische en protestantse religie die niet enkel een kwestie is van enkelingen, maar die veel meer dan wij denken het leven van de Amerikanen op alle mogelijke manieren beïnvloedt. Symbool voor dat Amerika is volgens Lernout Sarah Palin, de *hockey mom* die zich tegenwoordig inlaat met de reactionaire *Tea Party*-beweging.

Omdat evangelische en conservatieve Amerikanen een heel andere visie hebben op de geschiedenis van hun land, bekijkt Lernout de Amerikaanse religie op de eerste plaats historisch. Zo is er bijvoorbeeld het verhaal van *Thanksgiving*, waarmee men het ogenblik herdenkt waarop Engelse

immigranten in 1621 samen met een honderdtal leden van een plaatselijke indianenstam vredig hun eerste oogst op het Amerikaanse platteland vierden. Lernout doorprijkt dit verhaal en legt bloot dat het een mythe is: in werkelijkheid waren het katholieke Spanjaarden die in 1521 voor het eerst op het Amerikaanse vasteland een katholieke mis opdroegen en een maaltijd deelden met de plaatselijke Timicua-indianen.

Het belang van Lernouts boek ligt niet in het uitgangspunt ervan

Interessant is ook het eerste amendement op de grondwet (1791) volgens welke bepaling het Congres geen staatsgodsdienst mag invoeren of de vrijheid van eredienst beperken. Lernout toont aan dat er een groot verschil is tussen de juridische feiten en de interpretatie ervan. Voor conservatieven '(...) blijven de Verenigde Staten een christelijke natie waar gebed doodnormaal is (of normaal zou moeten zijn) en waar de tien geboden in steen gebeiteld bij de ingang van een rechtbank mogen worden gezet'.

Een derde voorbeeld van een verschillende historische lezing is het verhaal van de zogenaamde *Founding Fathers*. Hedendaagse conservatieven willen

laten geloven dat dit diepreligieuze mensen waren. Dit is dan buiten Thomas Paine gerekend. Paine was '(...) zo radicaal dat hij door conservatieve Amerikanen liever helemaal wordt doodgezwegen'. De man verdedigde niet enkel de idealen van de Franse Revolutie, maar verzette zich ook uitdrukkelijk tegen het christendom.

Het belang van Lernouts boek ligt niet in het uitgangspunt ervan. De auteur beweert dat maar weinigen het tweede Amerika kennen. Dit kan worden betwijfeld. Iedereen die af en toe een krant leest, zal wel weten dat er een rechts-christelijk Amerika bestaat waarin homoseksualiteit en de evolutietheorie des duivels zijn. De sterkte van *Jezus in Amerika* ligt erin dat wordt aangetoond dat de mate waarin die conservatieve religie macht heeft, veel groter is dan we denken.

De rechtse gelovigen hebben niet enkel in Amerika een gigantische invloed, via bijvoorbeeld een eigen netwerk van televisiestations en universiteiten, maar ook in de rest van de wereld: de steun aan Israël, de kruistocht tegen de islam en de ontwikkelingshulp die afhankelijk wordt gemaakt van initiatieven die religieus geïnspireerd zijn. Bovendien is de evangelisatie in Zuid-Amerika, Afrika en Azië een miljoenenbusiness geworden.

Onder Obama is er trouwens niet veel veranderd. Hilary Clinton neemt elke week deel aan gebedsontbijten – ja, die bestaan! – in de Senaat en de president zelf spreekt de hele tijd over god. Tijdens zijn eedaflegging werd er nog altijd gepreekt en gebeden, in dit geval door Rick Warren: een man die tegen abortus, euthanasie, homohuwelijk en evolutietheorie is.

Maar het kan erger! Zo bestaat er het zogenaamde *Fellowship*, een kleine groep fundamentalistische christenen die al meer dan een halve eeuw een belangrijke maar grotendeels verborgen invloed heeft in Washington. Ze hebben geen theologie, maar wel een soort politieke filosofie: god moet zo vlug mogelijk over de hele wereld heersen. De leden bestaan vaak uit belangrijke mensen die in alle onderdelen van de Amerikaanse overheid aanwezig zijn, inclusief het Pentagon en het Witte Huis.

Jezus in Amerika is een verontrustend boek

Hoe komt het toch dat een land dat nota bene de scheiding van kerk en staat heeft uitgevonden, de enige welvarende moderne natie ter wereld is waar de christelijke godsdienst nog altijd een rol speelt? En hoe ironisch is het niet dat net dankzij die scheiding van kerk en staat geen enkele kerk in Amerika belastingen moet betalen, met als gevolg dat ook '(...) een regelrechte oplichtersbende als *Scientology* haar georganiseerde bedriegerijen een kerk mag noemen'?

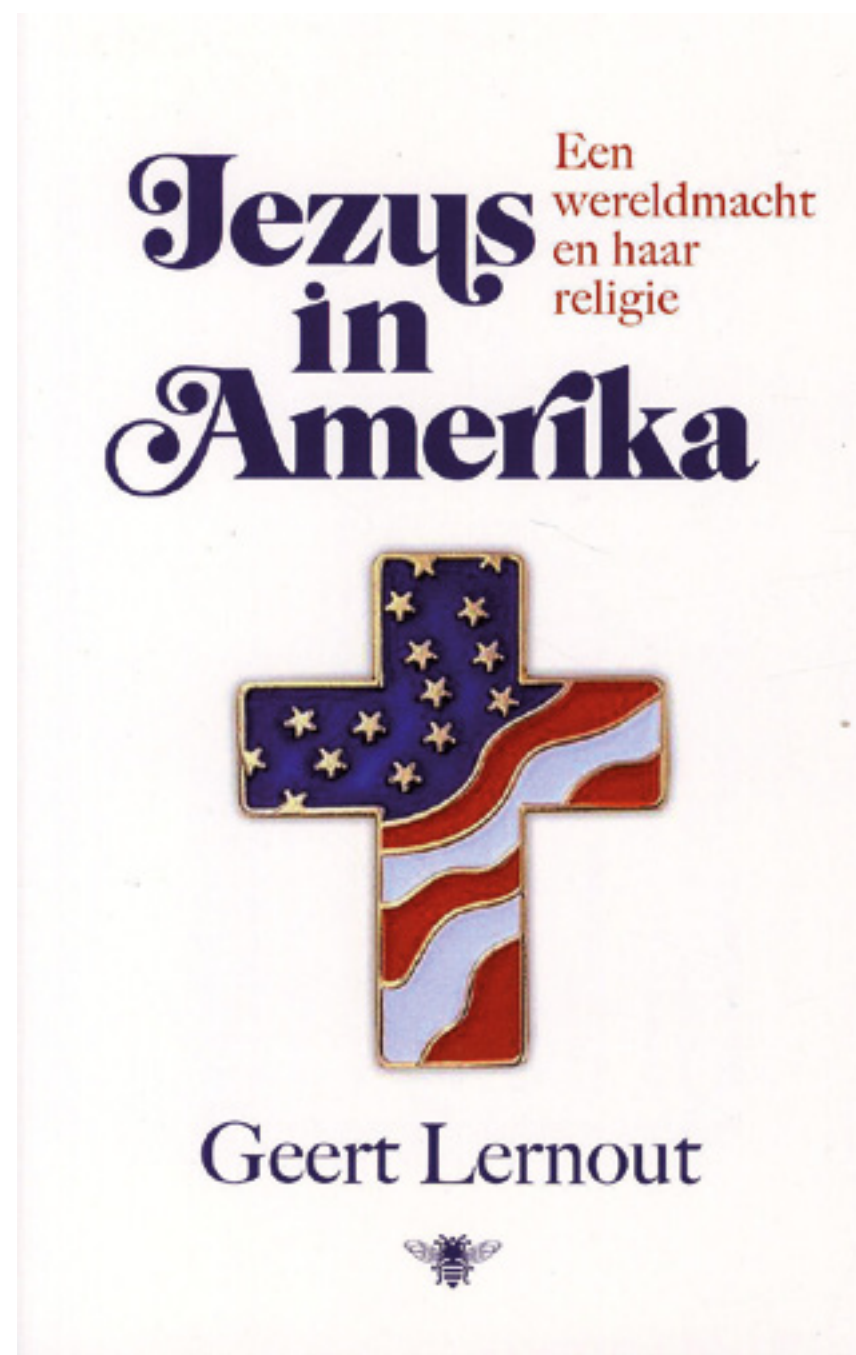
Aangezien de staat zich niet met religie bemoeit, gaat die zich ook niet afvragen wat nu wel of niet een kerk is. Daarom ook hebben de zogenaamde televangelisten een grote invloed. Lui als Todd Bentley – tik de naam maar even in op YouTube – bedriegen door mensen geld af te troggelen en ze op massabijeenkomsten te laten geloven dat ze desnoods van kanker kunnen worden genezen als ze maar in god geloven (en vooral hun voorganger van geld voorzien).

Lernout is misschien niet origineel in

zijn opzet, maar zijn uitwerking is interessant en degelijk. Jezus in Amerika is een verontrustend boek.

Kris Velter

Geert Lernout, *Jezus in Amerika. Een wereldmacht en haar religie*, De Bezige Bij Antwerpen, 2011, 288 pagina's, ISBN: 978 9 0854 2276 1.

ALAIN DE BOTTON

Religie voor atheïsten

Een heidense gebruikersgids

Alain de Botton is opnieuw in zijn pen gekropen met deze keer een heel eigenaardig uitgangspunt. Hij vertrekt van de vraag: welke aspecten van religies kunnen de levensbeschouwelijke leegtes in de seculiere maatschappij opvullen?

Atheïsten kunnen volgens hem nog zeer veel leren van religies. Zeker wanneer het gaat over hoe we een seculiere maatschappij aangenamer, zinvoller en warmer kunnen maken. Religies bezitten volgens hem heel veel wijsheid omtrent de *condition humaine* en de maatschappij als geheel, meer dan atheïsten vermoeden. Alain de Botton belicht voornamelijk het religieuze leven, en aan de hand van een aantal concepten (zoals gemeenschap, goedheid, onderwijs, zorgzaamheid, pessimisme, perspectief, kunst, architectuur en ten slotte de instituten) wil hij laten zien hoe we dankzij de religie onze maatschappij kunnen verbeteren.

De opbouw van de afzonderlijke hoofdstukken volgt éénzelfde structuur. Eerst vergelijkt hij vanuit één van de bovengenoemde concepten de aanpak van de religies met die van een seculiere maatschappij. Vervolgens toont hij aan dat religies vaak beter omgaan met de leegtes en problemen waar we in een seculiere maatschappij mee geconfronteerd worden. Besluiten doet hij telkens met een of ander idee dat hij aan een religie ontleent, maar in een atheïstische vorm giet.

Het lijkt wel alsof Alain de Botton de verschillende religies ziet als grote warenhuizen waar je naar hartenlust levensbeschouwelijk kan gaan shoppen. Zo vindt hij bijvoorbeeld de rituelen en doelstellingen van de mis enorm

leerrijk omdat mensen er elkaar op gelijke basis ontmoeten. In zo'n mis ontmoeten ook vreemden elkaar en worden de gelovigen vaak herinnerd aan een aantal levensbeschouwelijke essenties zoals verdriet, eenzaamheid, samenhang. Die functies van de mis zou hij willen overbrengen op een *agaperestaurant* als atheïstisch substituuut.

Dat een religie haar aanhangers infantiliseert vindt de schrijver uiterst waardevol

In het hoofdstuk over goedheid vertelt de filosoof dat religies er goed in geslaagd zijn om morele boodschappen in de openbare ruimte te brengen (onder meer via kunst). In de seculiere maatschappij blijven we op onze honger zitten, we worden slechts overtuigd door massaal veel reclameboodschappen. Alain de Botton komt met het idee aanzetten om reclameborden te maken met morele boodschappen, waarop prijkt: 'Vergeef! Wees lief voor je naaste!'

Wat het morele domein betreft is de Botton vol lof over religies. In elke religie vind je rolmodellen (heilige Jozef, heilige Filippus Neri, enzovoort) die de morele opvoeding van de mensen goede komen. Een goed functionerende seculiere maatschappij zou op een vergelijkbare wijze over haar

rolmodellen moeten nadenken, dixit Alain de Botton.

Ten aanzien van het onderwijs laat Alain de Botton zich zeer kritisch uit. Het merendeel van de studierichtingen zijn gericht op het uitbouwen van een carrière en bovendien is er nauwelijks aandacht voor levensvragen. Volgens de schrijver zullen méér lessen geschiedenis, schilderkunst, filosofie en romankunst niet volstaan om deze leemte op te vullen. Atheïstische aspecten van één of meerdere religies zijn volgens hem doeltreffender.

Hij durft zelfs de vraag te stellen waarom atheïsten niet bij machte zijn om even strikt en spontaan de cultuur te volgen als gelovigen hun heilige teksten ter harte nemen. Alain de Botton vindt ook dat veel atheïsten voorbij gaan aan de 'uiterst inspirerende en waardevolle en goed geformuleerde adviezen' van de religies over de manier waarop we ons leven moeten leiden. Ik zou na lezing van deze woorden me welhaast laten bekeren.

Dat een religie haar aanhangers infantiliseert vindt de schrijver uiterst waardevol. We moeten maar eens gaan beseffen dat we net als kinderen begeleiding nodig hebben, door bijvoorbeeld elke dag een aantal verzen uit *Deuteronomium* te lezen. In de lespraktijk van het onderwijs zou het er een heel pak aangenamer aan toe gaan indien we ons ook daar laten inspireren door de religies.

Lesgeven zou dan preken worden en de studenten zullen in staat van verwoering en in tranen gezamenlijk op hun knieën vallen, bereid om de geest van enkele van 's werelds belangrijkste ideeën over zich te laten komen. Volgens mij luidt dit eerder het einde van het tijdperk in van het kritisch denken. Onze (toch wel) geliefde filosoof denkt daar echter anders over, in religies vinden we volgens hem zelfs aanzetten tot een nieuw onderwijsplan.

Het pessimistische wereldbeeld van joden- en christendom vindt de schrijver getuigen van wijsheid

In het deel over zorgzaamheid prijst hij de Mariaverering aan omdat deze verering aandacht heeft voor het kind in ons, en omdat ze van de kwetsbaarheid een deugd maakt. Maria is de *mater* van de wereld, merk hij fijntjes op. Het pessimistische wereldbeeld van joden- en christendom vindt de schrijver getuigen van wijsheid, omdat dit ons inzicht geeft in onze onvolkomenheden. We zouden volgens hem dan ook maar beter werk maken van elektronische versies van de Klaagmuur waar we anoniem onze innerlijke smarten wereldkundig kunnen maken. Daarnaast merkt hij op dat hij het boek *Job* geweldig vindt en koppelt dit gruwelijke verhaal zelfs aan een spinozistische gelatenheid.

Ook seculiere musea zijn dringend aan hervorming toe. Ze zouden zich moeten richten op de menselijke zingeving. Met plan en al komt Alain de Botton op de proppen met zijn ideale versie van een museum, waarbij elke zaal een ander aspect van de menselijke zingeving belicht. Zo is er de zaal waarin het lijden centraal staat, er is een zaal voor mededogen en zalen voor angst, liefde en zelfkennis. Uiteindelijk heeft hij nog ideeën voor architectuur, compleet met seculiere tempels (Tempel voor Perspectief, Tempel voor Bespiegeling, ...). Het

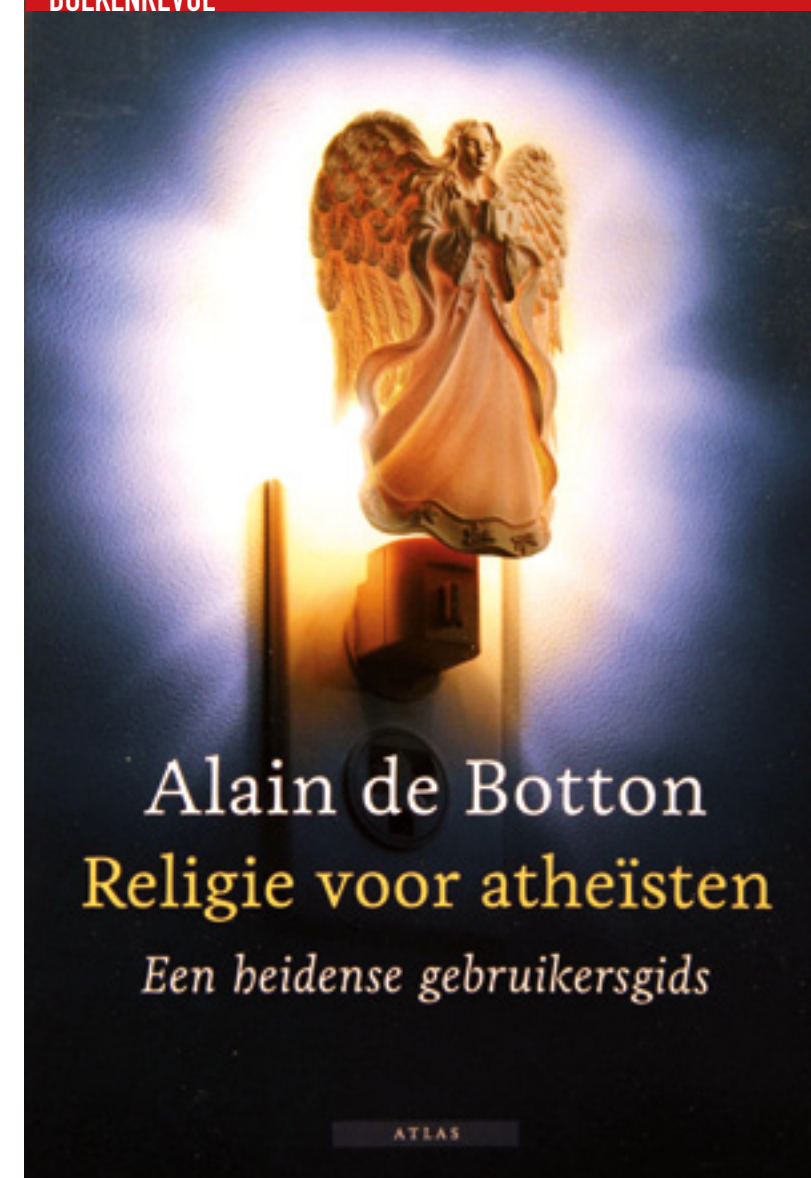
boek eindigt met een verdediging van instituten die op religies gebaseerd zijn.

Het lijkt er heel sterk op dat Alain de Botton een experiment onderneemt om een seculiere religie te ontwerpen. Dat er in een seculiere maatschappij minder aandacht is voor levensbeschouwelijke kwesties kan misschien wel eens kloppen. Maar, om daar nu zijn voorstellen tegenover te plaatsen vind ik niet één, maar heel wat bruggen te ver. Volgens hem kunnen we zeer veel leren van de religies: hoe we gemeenschapszin en goedheid kunnen bevorderen, hoe we de huidige voorkeur voor commerciële waarden kunnen compenseren, hoe we seculiere heiligen kunnen aanwijzen, hoe we onderwijs kunnen hervormen, en uiteindelijk hoe we dit alles kunnen organiseren vanuit instituten.

Ik vind het een beetje een triestig boek. Een boek waaraan ik weinig heb gehad. Eerlijkheid gebiedt mij wel om te zeggen dat het boek mij werd aangeraden door twee mensen die het onafhankelijk van elkaar hadden gelezen, en die het een schitterend werk vonden. Smaken en meningen durven dus te verschillen en dat is maar goed ook. Wie interesse heeft in het uitgangspunt, raad ik aan om het boek te lezen. Alain de Botton schrijft vlot en zelfs aangenaam. Maar akkoord gaan met de inhoud ervan? Zelfs al zou ik heel hard mijn best doen, het zou me nog niet lukken.

Kurt Beckers

Alain de Botton, *Religie voor atheïsten – Een heidense gebruikersgids*, uitgeverij Atlas, 2011, 306 pagina's, ISBN 978 90 450 1934 5.

De teloorgang van de kindertijd

De kindertijd is al heel dikwijls het onderwerp van menig kunstproduct geweest. Dat deze periode zowel vol poëzie als vol kommer en kwel kan zitten wordt duidelijk bewezen door de twee films die hieronder worden besproken. *Blue Bird* is een prachtig 'kijkboek' over kind zijn en volwassen worden, *Polisse* is een confronterend drama over de gruweldaden die jonge kinderen worden aangedaan en hun verlossing door geëngageerde politiemensen.

© Cinebel

Blue Bird is een adaptatie van een toneelstuk van Maurice Maeterlinck door Gust Van Berghe (1985).

Maeterlinck schreef in 1908 voor een theatergezelschap uit Moskou *L'oiseau bleu*, een beschrijving van de zoektocht van twee houthakkerskinderen naar het geluk (gesymboliseerd door een blauwe vogel). Maeterlinck situeerde zijn toneelstuk in Rusland, maar Van den Berghe koos voor Afrika als

Blue Bird

decor. Hij trok naar het noorden van Togo om het verhaal met behulp van het *Batammariba*-volk te vertellen. Fabels over kinderen die hun huisdier kwijtraken en op hun zoektocht overleden familieleden, ongeboren kinderen en mythologische figuren tegen het lijf lopen, passen ook veel beter in hun cultuur dan in de onze.

Blue Bird is een fabel over leven en dood, waarin kinderen en de kindertijd centraal staan. We maken kennis met Bafiokadié, die van een vriendje een bijzondere blauwe vogel gekregen heeft. Wanneer hij en zijn zusje Téné de vogel kwijtspelen, gaan ze er naar op zoek. Onderweg hebben ze de meest vreemde ontmoetingen. Zo praten ze met hun overleden grootouders, vechten ze met de zielen van het bos, krijgen ze een les van de chef van het genot en worden ze op het matje geroepen door de koning van de tijd.

Al deze grote mensen geven de kinderen een boodschap mee, maar ze begrijpen de taal van de volwassenen niet. Hun enige zorg is het terugvinden van de blauwe vogel. Het wordt meer dan een zoektocht, het wordt een dag waarin de kinderen voor altijd hun blauwe vogel kwijtspelen. De weg die ze afleggen is de weg die ieder kind, waar ook ter wereld, moet afleg-

gen om volwassen te worden. En de wereld zal nooit meer hetzelfde zijn.

Waar zijn vorige film *En waar de sterre bleef stille staan* nog voor sfeervol zwart/wit koos, baadt *Blue Bird* van voor tot achter in bleekblauw. Merkwaardig genoeg ga je na verloop van tijd toch ook andere kleuren ontwaren: geel, groen, rood, enzovoorts. Bovendien is de film opgenomen in een extreem *Scoop*-formaat: een lange smalle strook met boven en onder een bredere strook zwart dan we gewoon zijn. Visueel is het ontegensprekelijk vernieuwend. Cameraman Hans Bruch Jr. heeft andermaal voor prachtige poëtische beelden gezorgd, die de kijker meenemen in de hallucinante en ontroerende wereld van de kindelijke verbeelding.

Blue Bird is een prachtig vormgegeven, magisch-realistisch verhaal waarin je het hart van Afrika voelt kloppen.

Van den Berghe kreeg voor *Blue Bird* een speciale vermelding op het filmfestival van Gent.

Blue Bird, regie en scenario: Gust Van den Berghe; camera: Hans Bruch Jr.; met: Bafiokadié Potey, Téné Potey; België/Togo, 2011, 89 min. Website www.bluebirdthefilm.com.

©www.collider.com

Polisse

Polisse verhaalt – op een heel objectieve en net daarom zo effectieve manier – de lotgevallen van de agenten van de *Brigade de protection des Mineurs* (BPM). Pedofielen, maar ook agressieve vaders en moeders maken het leven van talloze kinderen tot een hel. Als politiemans of vrouw ben je evenwel ook een mens, en is het haast onmogelijk om je het lot van die onschuldige kinderen niet persoonlijk aan te trekken.

Heel subtiel introduceert scenariste en regisseuze Maïwenn haar protagonisten: de mannen en vrouwen die de straten van Parijs dienen schoon te vegen van seksuele delinquenten, maar die na hun dagtaak ook nog een privéleven hebben.

Maïwenn laat de verhalen van haar personages in elkaar overvloeien, zonder dat ze routineus het rijtje afdraait. Intussen rukken de inspecteurs om de haverklap uit om rotzooi op te ruimen: junks die een baby ontvoeren, illegale zigeuners van wie de kinderen geplaatst worden, een doodsbang jongetje dat door zijn straatarme moeder bij de politie wordt achtergelaten, rijke vaders die denken dat ze wegens hun status niet veroordeeld zullen worden voor incestdaden ...

Hoewel die zaken op zich loodzwaar zijn, en de familiesituaties van de politiemensen daar onvermijdelijk onder lijden, vat Maïwenn ook heel goed de onderlinge verbondenheid waar de inspecteurs zich aan vastklampen. Er wordt echter evenveel aandacht besteed aan de spanningen die kunnen ontstaan wanneer mensen verplicht moeten samenwerken in moeilijke omstandigheden, en de emotionele uitbarstingen (of onuitgesproken verliefdheden) die daar het gevolg van kunnen zijn.

Polisse komt aan als een mokerslag

De cast is perfect: alle personages van alle mogelijke kleuren, overtuigingen en seksuele voorkeuren worden subliem vertolkt. Maïwenn zelf speelt een fotografe die een reportage maakt over de Dienst Zedenfeiten en emotioneel veel te nauw betrokken raakt bij de mensen die ze aanvankelijk van op afstand wil observeren.

De film zit vol met zéér schokkende momenten. Een beklijvend voorbeeld is de scène waarin een moeder wordt opgepakt die haar zoon op een vreemde manier kalmeert: de jongste huult

voortdurend, met de oudste heeft ze dat probleem niet ... die masturbeert ze elke dag. Dat dit beschouwd wordt als aanranding gaat haar petje te boven. Of neem nu de scène waarin een verkracht meisje moet bevallen van haar intussen dode kind ...

Polisse komt aan als een mokerslag. Je wordt voortdurend geconfronteerd met onrecht dat men kinderen aandoet. Kunt u zich voorstellen wat het betekent voor de kinderen en de hulpverleners die hen moeten opvangen?

Deze rauwe maar doorleefde film werd in Cannes bekroond met de *Prix du Jury*.

Polisse, regie: Maïwenn; met: Emmanuelle Bercot, Nicolas Duvauchelle, Marina Foïs, Sandrine Kiberlain, Maïwenn, Frédéric Pierrot, Karole Rocher, Joey Starr, Karin Viard, Wladimir Yordanoff, Jeremy Elkaim; Frankrijk, 2011, 127 min.

André Oyen

De theoriegebondenheid van tomatensoep

Een kijkje in de keuken

‘Een idee zweeft nooit, weet u. Het komt altijd van ergens, wordt altijd door iets gedragen, brengt ons altijd ergens naartoe. En beschouwen we het los van de mensen die het idee denken, is het niets. Ja, daarom was Plato stellig in de fout, met die gedetacheerde Vormenwereld van hem. De gedachte kan door een argumentatie worden gedragen, door een aforisme of door een gevulde aardappel. Belangrijk is dat er een drager *moet* zijn. Nu kan alles een vehikel zijn voor een idee, zolang de relatie tussen vehikel en gedachte maar duidelijk is. Denk er even over na. Geef toe, een gehaktbal is nooit meer dan een gehaktbal. Tenminste, als de sleutel die je van gehaktbal tot het idee kan doen komen onvindbaar is.’

Ik hield op met kauwen en zweeg, want ik wist dat hij gelijk had. Dit leken me eerst olijven, maar nu zag ik dat het stuk voor stuk *transcendentale deducties* waren.

‘Ik heb nog ergens gelezen dat je in de Weimarrepubliek nog restaurants had, waar je pakweg een Hegelstrüdel als dessert kon bestellen (niet licht verteerbaar, en eigenlijk als dessert erg ongeschikt) en dan kwam er iemand van het keukenpersoneel aan je tafel een korte lezing geven over het Duitse idealisme. Ook van Gilles Deleuze kan men veel zeggen, maar pastetjes maakte hij als de beste.’

De ober kwam langs en zette voor elk van ons een bordje neer met daarop iets dat leek op een droog koekje met geitenkaas, gegarneerd met wat cresson, balsamico en *fleur de sel*.

‘De Amerikanen gooiden het over een minder idealistische boeg. Dat is niet zo verwonderlijk, gezien hun traditie van filosofisch pragmatisme. Die pragmatische keuken – of *pragmatistische*, zoals aansteller C.S. Peirce het liever hoorde – was verdorie degelijke kost. Heel wat anders dan wat je daar twintig jaar later op je bord kreeg, in de tijd dat Ayn

Rand haar romans en kookboeken publiceerde. Ayn Rand, u weet wel, die apologeet van het *laissez-faire* kapitalisme. Mijn grootvader was toen in New York, en ging eens eten in een filiaal van Rand. Goedkope ideeën kreeg je daar op je bord, niet te vreten! Rand bespaarde op inhoud en deugdelijkheid van haar argumentatie, om de kosten te drukken en de winst te optimaliseren. En de koffie trok ook op niks. *A propos*, wat je nu eet, is hypostatistische hutsepot. Op zijn neoplatoons.’

Toastjes, dacht ik, het zijn gewoon geitenkaastostjes. Ik knabbelde bedachtzaam. Het geheel is meer dan de som der delen, zegt men soms van iets dat moeilijk uit te leggen is. Hier was het precies zo. Ontleed je het gerecht in delen, dan zou men krijgen: *koekje*, *geitenkaas*, *cresson*, maar geen *hypostatistische hutsepot*. Nochtans smaakte de hutsepot. Ik stelde me voor dat mijn intellect een smaakorgaan had, ongeveer op dezelfde hoogte als de huid maar dan een beetje naar links. De concepten prikkelden mijn keel, een beetje zoals met goede Cognac, maar dan anders.

Egon Vlerick

DEGEUS

NIEUWSBRIEF

MAGAZINE VRIJZINNIGE ACTUALITEIT OOST-VLAANDEREN

AALST

MAANDAG 09 JANUARI 2012, 19:00

Algemene ledenvergadering,
gevolgd door de
traditionele receptie

HVV/OVM DENDERSTREEK I.S.M. HVV AALST

Graag vooraf melden indien u aanwezig zult zijn:
Hilde.vandemaele@syntravlaanderen.be - 0497 59 33 37
of Robby.deboelpaep@telenet.be of 0495 38 31 00.
Locatie: huisvandeMens Aalst, Koolstraat 80-82.

DONDERDAG 26 JANUARI, 19:30

Informatieavond Lentefeest
en Feest Vrijzinnige Jeugd

HVV/OVM DENDERSTREEK

Het Lentefeest vindt in 2012 plaats op 20 mei, en het Feest Vrijzinnige Jeugd van de twaalfjarigen op zaterdag 19 mei. De inschrijving voor deze feesten gebeurt via de leerkracht niet-confessionele zedenleer. Op dit infomoment komt u er alles over te weten.

Locatie: Koninklijk Lyceum Aalst.
ingang via Louis D'Haeseleerstraat, 9300 Aalst.

ZATERDAG 4 FEBRUARI 2012, 19:00

Fluoflitsfuif leerlingen
basisonderwijs

HVV/OVM DENDERSTREEK

Alle leerlingen van het basisonderwijs die niet-confessionele zedenleer volgen kun-

nen fuiven op deze razend leuke Fluoflits-fuif!

Ondertussen kunnen de ouders genieten van een lekker glas wijn en een smakelijke kaas- of vleeschotel.

Alle informatie is te bekomen via de leerkrachten zedenleer.

Locatie: Koninklijk Atheneum, Graanmarkt 14, 9300 Aalst.

DENDERLEEUEW

DONDERDAG 26 JANUARI 2012, 14:00

Voordracht 'Nood aan
een heldere aanpak van
prostaatcancer'

Dr. Johan Braeckman,
UZ Brussel (Jette)

HVV DENDERLEEUEW I.S.M. UPV
MET DE STEUN VAN DEMENS.NU

Beste lezer,

Als wij van de Geus iets kunnen doen om u het leven gemakkelijker te maken – bijvoorbeeld door de nieuwsbrief in een nagelnieuwe, frisse en heldere lay-out te gieten – dan doen we dat gewoon. Zoals u waarschijnlijk al heeft opgemerkt in het decembernummer, staan de activiteiten voortaan in een handig overzicht per gemeente geordend. Veel plezier ermee!

De volgende nieuwsbrief verschijnt op 1 februari 2012. Bijdragen hiertoe worden ten laatste op 5 januari verwacht op onze redactie.

Moeten we screenen op prostaatcancer of niet? Moet elke prostaatcancer behandeld worden? Welke behandeling krijgt de voorkeur? Welke informatie moet een patiënt krijgen? De vroegtijdige opsporing en behandeling van prostaatcancer is erg complex en geeft aanleiding tot uiteenlopende standpunten bij de artsen.

Dr. Johan Braeckman, afdelingshoofd urologie aan het Universitair Ziekenhuis Brussel (Jette), zal een losse babbel houden om prostaatproblemen op een begrijpelijke manier uit te leggen, met de nadruk op de noodzaak voor een holistische aanpak.

Dat betekent dat de behandeling in eerste instantie bepaald wordt door de aardoe-nis en haar ernst, maar finaal op relevante wijze kan en moet aangepast worden aan de individuele patiënt.

PROGRAMMA

14:00-15:00 Lezing

15:00-15:15 Koffie

15:15-16:15 Hervatting, met mogelijkheid tot het stellen van vragen

Inkom: €3, koffie inbegrepen.

Info en inschrijvingen: Marie-Thérèse De Schrijver –
053 66 99 66 – marietherese.deschrijver24@scarlet.be.
Locatie: 't Kasteeltje, Stationsstraat 7, 9470 Denderleeuw.

VRIJDAG 27 JANUARI 2012, 20:00

Algemene ledenvergadering met receptie

HVV DENDERLEEUEW

Op het programma staan onder meer de verkiezing van het bestuur en een receptie achteraf (tot 22:00).

Inschrijving noodzakelijk bij

Leona.van.der.waerden@telenet.be vóór 22 januari 2012.

Locatie: Koetshuis, Stationsstraat 7, 9470 Denderleeuw.

DENDERMONDE

VRIJDAG, 27 JANUARI 2012, 20:00 (DEUREN: 19:30)

Lezing over Nepal

Katja Cools

HVV DENDERMONDE

Naar jaarlijkse traditie wordt een minder bekende reisbestemming voorgesteld. Dit jaar zal Katja Cools ons inwijden in de mooie, rijke en warme cultuur van Nepal. Er wordt u een drankje aangeboden.

Inkom leden: €3; niet-leden €5.

Locatie: Cultuurcentrum Belgica, Bert Heuvinckzaal, Kerkstraat 24, 9200 Dendermonde.

GENT

WOENSDAG 11 JANUARI 2012, 15:00

Leesgroep Zot van lezen! bespreekt poëzie

KUNST IN HET GEUZENHUIS

Leesclub Zot van lezen! richt zich op poëzie. Elk lid bespreekt een dichtbundel naar keuze.

Locatie: Geuzenhuis (Coconzaal A),
Kantienberg 9, 9000 Gent.

DONDERDAG 19 JANUARI 2012, 14:00

'Gensche koozerie' gevolgd door de nieuwjaarsreceptie

Freek Neirynck

GENTSE GRIJZE GEUZEN

Freek Neirynck is vooral bekend als (tooneel)auteur. Zijn teksten werden gespeeld in 29 landen. Hij was 25 jaar artistiek directeur van het beroepstheatergezelschap Theater Taptoe en stichtte in 1989 zowel het Europees Figurentheatercentrum als het International Puppethusersfestival, die hij beide 15 jaar lang artistiek coördineerde. Daarnaast schreef hij ook cursiefjes, radio- en televisie-scenario's (*Het Koekeksnest*, *Alfa Papa Tango*) en essays over (figuren)theater. Hij werd bekroond met diverse literaire prijzen in binnen- en buitenland.

Sinds de jaren '80 van de vorige eeuw profileert Neirynck zich ook als schrijver in het Gentse dialect. Hij ging in de leer bij Romain Deconinck (*De Roste Waaser*, *Vaader Tamboer*). Neirynck schreef ook samen met Deconinck, ondermeer voor 't Spelleke van Drei Kluite, dat hij samen met Luk

'Pierke Pierlala' De Bruyker stichtte. Dat gezelschap gaf in 2010 zijn *Lietsjesgazette*: 50 *Gensche lietsjes van Freek Neirynck* uit. In datzelfde jaar verscheen zijn *Gents Zakwoordenboek* – meer dan 5.000 woorden.

De auteur is 'Perfesser Gensch' in het Stedelijk Onderwijs en geeft regelmatig *koozerieën* over diverse Gentse onderwerpen in de sociaal-culturele sector.

Aansluitend wordt iedereen uitgenodigd op de nieuwjaarsreceptie.

Inkom gratis.
Info: Frieda Cloet – 09 222 54 68.
Locatie: VC Geuzenhuis, Kantienberg 9, 9000 Gent.

ZATERDAG 21 JANUARI 2012, 19:30

Voorstelling CD 'Altijd Onderweg'

Gido van Gent

CAFÉ DE GEUS VAN GENT

Gido van Gent sluit met zijn Gentse levensliederen aan bij een traditie die werd ingezet door figuren als Karel Waeri en, later, Walter de Buck. Na meer dan tien jaar komt zijn tweede album eraan: *Altijd Onderweg*.

Samen met zijn muzikanten Eric van Besien (ook bekend van Gorki), Sven de Potter, Bram Moony, Nils de Caster en Frans Grappenhaus stelt Gido dit album live voor in café De Geus van Gent.

Inkom gratis.

Locatie: Café de Geus van Gent, Kantienberg 9, 9000 Gent.

DINSDAG 24 JANUARI 2012, 20:00

Monoloog: 'De buitenkant van Meneer Jules'

Kurt Defrancq

VERMEYLENFONDS GENT

Op een ochtend stelt de bejaarde Alice vast dat haar man dood op de bank zit. Omdat ze het besef langzaam wil laten doordringen, belt ze de hulpdiensten nog niet. Ze denkt terug aan hun intens vervlochten leven. En ook aan hoe zij, zonder dat hij ervan wist, een gewiekste confrontatie met een rivale aanging om haar huwelijk te redden. Wanneer een buurvrouw aan Alice vraagt om op haar autistische zoon te passen, dreigt haar stil arrangement in het honderd te lopen. Maar de gesloten jongen neemt haar onrust weg met zijn naïeve, heldere kijk: 'Meneer Jules is weg. Dit is de buitenkant van Meneer Jules.'

Kurt Defrancq vertaalt de pakkende succeznovelle van Diane Broeckhoven naar

een tekst over gemis, afhankelijkheid en heimwee.

Ter gelegenheid van de 100ste voorstelling nodigen wij u uit om samen met het Vermeylenfonds deze voorstelling bij te wonen.

Info en inschrijvingen: August Vermeylenfonds,
Tolhuislaan 88, 9000 Gent –
09/223 02 88 – info@vermeylenfonds.be
of op de website www.vermeylenfonds.be.
Locatie: Minardschouwburg, Walpoortstraat 15, 9000 Gent.

WOENSDAG 25 JANUARI 2012, 20:00

Algemene ledenvergadering

HUMANISTISCH VERBOND GENT

Alle leden van onze vereniging worden van harte uitgenodigd op onze jaarlijkse vergadering. Hét moment om kennis te maken met het bestuur van HV Gent en om te laten horen wat je van onze vereniging verwacht. Op deze vergadering wordt door de aanwezige leden ook het nieuwe bestuur verkozen, en hoewel wij nu een heel goede bestuursploeg hebben is er nog steeds plaats voor elke vrijzinnige die een steentje wil bijdragen aan onze werking. Naar jaarlijkse gewoonte sluiten wij het formele gedeelte van de vergadering af met een hapje en een drankje.

Info: HV Gent – Ria Gheldof – 09 220 80 20
hvv.gent@geuzenhuis.be.
Locatie: VC Geuzenhuis, Kantienberg 9, 9000 Gent.

VRIJDAG 3 FEBRUARI 2012, 20:00

Vernissage tentoonstelling 'Mensen Fische Frösche ...'

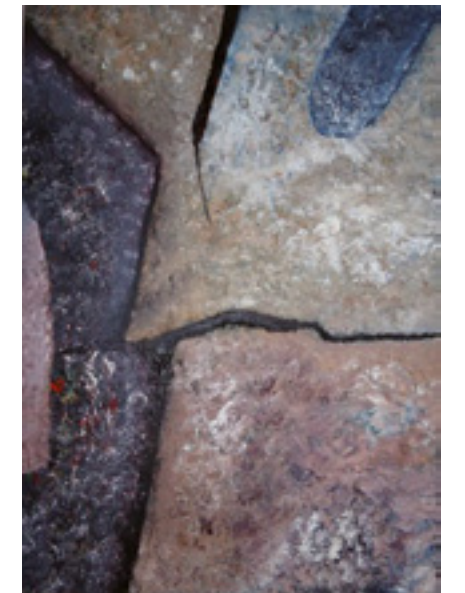
Anne Steen en Annie Tollenaere

KUNST IN HET GEUZENHUIS

Anne Steen (°1945, Hamswehru, Duitsland) werd vanaf haar prille jeugd geconfronteerd met het fragiele van de natuur.

Vandaag wordt haar bezorgdheid over natuurbehoud in een groot deel van haar werken weerspiegeld. Ze stelt haar diepe bewondering van, en verwondering over, de vele vormen van de natuur voor in keramische objecten. Tegelijk drukt ze ook haar bezorgdheid uit over de hedendaagse samenleving, die het natuurbehoud bedreigt, en de problematische rol van de mens hierin.

Annie Tollenaere (°1954, Gent) deelt dezelfde gevoelens over mens en natuur, maar zij beeldt deze onrust uit met behulp van schilderijen. Hierin beklemtoont ze de problematiek van het overleven van mens en natuur. Zij schildert sterk organisch en roept een specifieke sfeer op door te spelen met kleur en structuur. Zij slaagt erin een eigen leefwereld te creëren, waarin dezelfde bezorgdheid als bij Anne Steen tot uiting komt.

Beide kunstenaars hebben zeer duidelijk raakpunten, hoewel hun technieken sterk uiteenlopen: de eerder monochromatische, keramische objecten van Anne Steen staan in sterk contrast met de tweedimensionale beelden van Annie Tollenaere. De bezorgdheid over en kritische blik op de verhouding tussen mens en natuur komen echter in beide gevallen duidelijk naar voor.

De tentoonstelling loopt van 4 tot 12 februari 2012 in het Geuzenhuis. Openingsuren: maandag tot vrijdag van 9:00 tot 12:00 en van 13:00 tot 16:00 (na telefonische afspraak via 09 220 80 20); zaterdag/zondag van 14:00 tot 17:00. Info: a.devos@geuzenhuis.be
Locatie: VC Geuzenhuis, Kantienberg 9, 9000 Gent.

ZONDAG 5 FEBRUARI 2012, 11:00

Nieuwjaarsaperitief
met verrassingsact

VC GEUZENHUIS EN LIDORGANISATIES

Het VC Geuzenhuis en zijn lidorganisaties nodigen alle leden en sympathisanten uit op hun nieuwjaarsaperitief, ingeleid door onze voorzitter Sven Jacobs. Dit jaar is er een spannende verrassingsact, die werkelijk niemand onberoerd zal laten, door het theatergezelschap Kip van Troje.

Inkom gratis.
Info: 09 220 80 20 - a.devos@geuzenhuis.be.
Locatie: Café de Geus van Gent - Kantienberg 9, 9000 Gent

OUDENAARDE

VRIJDAG 13 JANUARI 2012, 19:30

Nieuwjaarsreceptie

VC LIEDTS EN LIDORGANISATIES

Vrijzinnig Centrum Liedts vzw i.s.m. August Vermeylenfonds, huisvandeMens, Comité Feest Vrijzinnige Jeugd, Liedtskring, Oudenaardse Grijze Geuzen, SOS nuchterheid, Uitstraling Permanente Vorming VUB, deMens.nu, Willemsfonds.

Info en locatie: VC Liedts - Parkstraat 4, 9700 Oudenaarde
055 30 10 30 - info@vcliedts.be.

ZONDAG 29 JANUARI 2012, 10:30 TOT 13:00

Vrijzinnige toogbabbel

VC LIEDTS, LIEDTSKRING EN OGG

Info en locatie: VC Liedts - Parkstraat 4, 9700 Oudenaarde
055 30 10 30 - info@vcliedts.be.

RONSE

ZATERDAG 07 JANUARI 2012, 19:00

Deelname Bommelsstoet

VC DE BRANDERIJ

Tijdens de Bommelsstoet voorziet VC De Branderij een drankenstandje. Er is verse soep, glühwein en jenever. Opbrengsten gaan naar een goed doel.

Info en locatie: VC De Branderij - Zuidstraat 13,
9600 Ronse - 055 20 93 20 - de.brandierij@skynet.be.

VRIJDAG 27 JANUARI 2012, 19:30

Nieuwjaarsreceptie

VC DE BRANDERIJ

Info en locatie: VC De Branderij - Zuidstraat 13,
9600 Ronse - 055 20 93 20 - de.brandierij@skynet.be.

VRIJDAG 03 FEBRUARI 2012, 20:00

Algemene Ledenvergadering

VERMEYLENFONDS RONSE

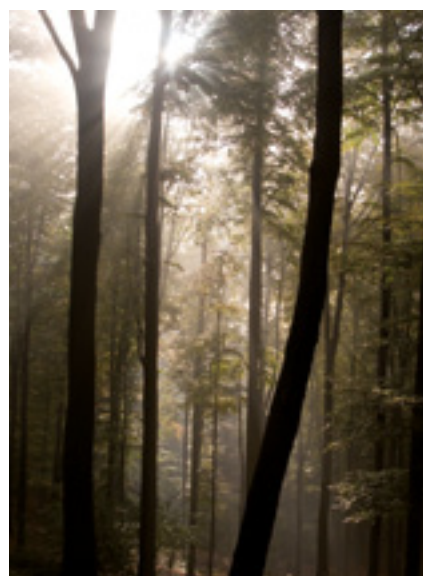
Info en locatie: VC De Branderij - Zuidstraat 13,
9600 Ronse - 055 20 93 20 - jose.bruneel@telenet.be.

ZONDAG 05 FEBRUARI 2012, 14:15 - 17:00

Winterwandeling met
aansluitend Breughelmaaltijd

SYMPATHISANTEN VAN VC DE BRANDERIJ

Eenvoudige, gemakkelijke wandeling in het Muziekbos.

Er is carpooling voorzien naar het vertrekpunt. Daarna kunt u desgewenst genieten van een breughelmaal (hesp, kaas, hoofdvlees, paté, boerenbrood, ...) voor €5 (trapnist inbegrepen).

Inkom: gratis, breughelmaal aan €5.
Inschrijven bij VC De Branderij voor woensdag 1 februari via telefoon of e-mail.
Info: VC De Branderij - 055 20 93 20
de.brandierij@skynet.be.
Locatie: Samenkomst in VC De Branderij,
Zuidstraat 13, 9600 Ronse om 14:15.

ZOMERGEM

ZONDAG 15 JANUARI 2012, 11:00 - 15:00

Nieuwjaarsreceptie

VC ZOMERLICHT

Info en locatie: VC Zomerlicht - Weldadigheidstraat 30,
9930 Zomergem - vrijzinnig.zomergem@telenet.be.

ZOTTEGEM

DINSdag 24 JANUARI 2012, 20:00

Algemene ledenvergadering met
aansluitend nieuwjaarsreceptie

GRIJZE GEUZEN ZOTTEGEM

Info: Kathelijn Porre - 09/3604012
kathelijn.porre@skynet.be.
Locatie: Ontmoetingscentrum Godveerdegem,
Tweekerkenstraat 185, 9620 Zottegem.

OPROEP

WERKGEMEENSCHAP LERAREN ETHIEK MET DE STEUN VAN DE MENS NU

Debatwedstrijd

gemodereerd door Prof. Dr.
Jean Paul Van Bendegem,
professor logica aan de VUB.

WAT?

De Werkgemeenschap Leraren Ethiek, het Geuzenhuis en de Humanistische Jongeren organiseren op 10 maart 2012 een debatwedstrijd voor alle leerlingen uit de 3^e graad van het secundair onderwijs. In een afvallingskoers debatteren de leerlingen in teams van 2, tot er nog twee teams overblijven. Zij nemen het tegen elkaar op in een einddebat, gemodereerd door Prof. Dr. Jean Paul Van Bendegem, professor logica aan de VUB.

WAAROM?

Een debatwedstrijd doet bij de voorbereiding een positieve dynamiek ontstaan in de klas en bevordert het leerproces op diverse domeinen. Leerlingen worden daarbij niet alleen gestimuleerd in hun taalvaardigheid en logisch

DEGEUS

VASTE ACTIVITEITEN VC LIEDTS

Elke maandag om 20:00

Workshop hatha yoga, ingericht door het Willemsfonds (niet tijdens schoolvakanties).

Elke maandag om 14:00 en elke woensdag om 19:30

Bridgewedstrijd. Organisatie: Liedts Bridge Club, Oudenaardse Grijze Geuzen en Liedtskring (uitgezonderd feestdagen).

Elke dinsdag om 20:00

Bijeenkomst SOS Nuchterheid (ook tijdens schoolvakanties).

De vrijzinnig humanistische bibliotheek is te bezoeken na afspraak. Vanaf december 2011 is het secretariaat van het VC Liedts open op maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag van 9:00 t.e.m. 16:00 en gesloten op woensdag. Het secretariaat is tevens gesloten tijdens de kerstvakantie van zaterdag 24 december 2011 t.e.m. zondag 8 januari 2012.

Info en locatie: VC Liedts - Parkstraat 4, 9700 Oudenaarde
055 30 10 30 - info@vcliedts.be - www.vcliedts.be.

VASTE ACTIVITEIT VC DE BRANDERIJ

Elke woensdag om 19:30

Bijeenkomst van SOS Nuchterheid, zelfzorg bij verslaving. SOS Nuchterheid is een vrijzinnig en humanistisch zelfzorg initiatief en is een lidvereniging van deMens.nu.

Info sosN: 0495 67 71 63
info@sosnuchterheid.org - www.sosnuchterheid.org.
Info en locatie: VC De Branderij
Zuidstraat 13, 9600 Ronse - 055 20 93 20
de.brandierij@skynet.be - www.brandierij.be.

VASTE ACTIVITEIT VC ZOMERLICHT

Elke derde zondag van de maand, van 11:00 tot 13:00:

Vrijzinnige babbel.

Info en locatie: VC Zomerlicht - Weldadigheidstraat 30,
9930 Zomergem - vrijzinnig.zomergem@telenet.be.

OPROEP

PLEEGZORG OOST-VLAANDEREN

Infoavond 'Pleegouder(s)
voor kort of lang verblijf
van een kind of jongere'

Dit infomoment vindt plaats in Sint-Niklaas, Eeklo en Gent. Kandidaat-pleegouders kunnen er met al hun vragen terecht en krijgen meer informatie over pleegzorg.

DINSdag 10 JANUARI 2012, VAN 20:00 TOT 21:30

Locatie Sint-Niklaas: huisvandeMens Sint-Niklaas
Ankerstraat 96, 9100 Sint-Niklaas.
Locatie Eeklo: CAW Eeklo - De Zuidkaai,
Zuidmoerstraat 136/1, 9900 Eeklo.

DONDERdag 26/01 2012, VAN 20:00 TOT 21:30

Locatie: Dienst Gezinsplaatsing - Visserij 153, 9000 Gent.

Info en inschrijvingen: info@pleegzorgoostvlaanderen
0471 91 91 02 - www.pleegzorgoostvlaanderen.be.

MET HET VERMEYLENFONDS OP REIS

WOENSDAG 4 TOT WOENSDAG 11 APRIL 2012

Schotland, Highlands & Whisky Trail

Van prachtige steden tot adembenemende landschappen, een woelig verleden, fantastische festivals en vriendelijke, gastvrije mensen: Schotland heeft het allemaal en nog veel meer. Dit is een trotse en onstuimige plek met een imposant erfgoed, een levendige cultuur en een heel eigen karakter.

Schotland weet menig toerist te bedwelen. Niet alleen door de Schotse whisky's, de kilt, doedelzakken of het monster van Loch Ness, maar ook door een wonderlijke natuur, prachtige kastelen en vooral een innemende gastvrijheid.

PROGRAMMAVOORSTEL

- Wo 4 april:** Brussel - Edinburgh - Stirling - Perth - Pitlochry - Aviemore
- Do 5 april:** Aviemore - Whisky Trail - Balmoral Castle - Aviemore
- Vr 6 april:** Cullodan - Cawdor - Fort George - Elgin - Aviemore
- Za 7 april:** Aviemore - Inverness - Inverewe Gardens - Aviemore
- Zo 8 april:** Aviemore - Loch Ness - Fort William - Glencoe - Loch Lomond - Edinburgh
- Ma 9 april:** Edinburgh - Glasgow - Edinburgh
- Di 10 april:** Edinburgh
- Wo 11 april:** Edinburgh - Linlithgow - South Queensferry - Edinburgh - Brussel

PRIJS PER PERSOON:

Ongeveer €1.500 (afhankelijk van het aantal deelnemers).
Supplement single: €260.

INBEGREPEN IN DE PRIJS:

- Vluchten: Brussel - Edinburgh - Brussel
- Transport met luxe touringcar en ervaren chauffeur ter plaatse
- Nederlandstalige begeleiding gedurende de volledige reis
- 4 overnachtingen in Macdonald Highland Hotel, half pension
- 3 overnachtingen in Hilton Edinburgh Grosvenor Hotel, half pension

- 8 middagmalen
- Alle vermelde uitstappen en ingangsgelden
- BTW, luchthaventaksen en garantie-fonds

NIET INBEGREPEN IN DE PRIJS:

- Persoonlijke uitgaven
- Annulatie- & bijstandsverzekering (€15 pp indien verzekering via het Vermeylenfonds)

INFO:

Voorbereidende infovergadering op zaterdag 3 maart 2012 om 10.00u in de Scheldezaal van het Geuzenhuis, Kantienberg 9, 9000 Gent.

DEELNAME:

Inschrijven via het algemeen secretariaat van het Vermeylenfonds, Tolhuislaan 88, 9000 Gent - 09 223 02 88 - jnotte@vermeylenfonds.be.

De inschrijving is definitief na storting van een voorschot van €500 per persoon op rekeningnummer 001-1274522-18 van het Vermeylenfonds met vermelding voorschot Schotland.

NOTEER ALVAST IN UW AGENDA

- Vrij 17-02 20.00** Vernissage tentoonstelling Italiaanse Grafiek 'Segni di autore', Kunst in het Geuzenhuis
- Do 01-03 09.00** Themadag 'Homo Bulla' huisvandeMens Gent

SLUITINGSDAGEN VC GEUZENHUIS EN CAFÉ DE GEUS VAN GENT

Het Geuzenhuis is gesloten van 24 december tot en met 03 januari.
Café de Geus van Gent sluit op 24 en 25 december, en op 01 januari.

Hoofredactie:

Fred Braeckman

Eindredactie:

Griet Engelrelst, Thomas Lemmens

Redactie:

Kurt Beckers, Albert Comhaire, Annette De Vos, Frederik Dezutter, Philippe Juliam

Vormgeving: Gerbrich Reynaert

Druk: New Goff

Verantwoordelijke uitgever: Sven Jacobs
p/a Kantienberg 9, 9000 Gent

Werken aan dit nummer mee:

Ignas Devisch, Willem Elias, Tobias Leenaert, André Oyen, Renaat Ramon, Tim Trachet, Griet Vandermassen, Anouk Van De Velde, Dany Vandenbossche, Katrien Van Hecke, Kris Velter, Egon Vlerick.

Coverfoto: 'Lentekriebels', © 2003 Filip Naudts | www.guardalafotografia.be

De Geus is het tijdschrift van het Vrijzinnig Centrum-Geuzenhuis vzw en de lidverenigingen en wordt met de steun van de PIMD verspreid over Oost-Vlaanderen. Het VC-Geuzenhuis coördineert, ondersteunt, bundelt de Gentse vrijzinnigen in het **Geuzenhuis**, Kantienberg 9, 9000 Gent
09 220 80 20 – f09 222 70 73
admin@geuzenhuis.be
www.geuzenhuis.be

U kan de redactie bereiken via Thomas Lemmens, thomas@geuzenhuis.be of 09 220 80 20.

De verantwoordelijkheid voor de gepubliceerde artikels berust uitsluitend bij de auteurs.

De redactie behoudt zich het recht artikels in te korten. Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag gereproduceerd of overgenomen worden zonder de schriftelijke toestemming van de redactie. Bij toestemming is bronvermelding - De Geus, jaargang, nummer en maand - steeds noodzakelijk.

Het magazine van De Geus verschijnt tweemaandelijks (5 nummers). De nieuwsbrief van De Geus verschijnt maandelijks (10 nummers).

LIDMAATSCHAPPEN

Kunst in het Geuzenhuis: €12 op rekening IBAN BE38 0013 0679 1272 van Kunst in het Geuzenhuis vzw met vermelding 'lid KIG'.

Grijze Geuzen: €10 op rekening IBAN BE72 0011 7775 6216 van HVV Ledenrekening, Lange Leemstraat 57, 2018 Antwerpen met vermelding 'lid GG + naam afdeling (bv. lid Gentse Grijze Geuzen)'.

Humanistisch-Vrijzinnige Vereniging: €10 op rekening IBAN BE72 0011 7775 6216 van HVV Ledenrekening, Lange Leemstraat 57, 2018 Antwerpen met vermelding 'lid HVV + naam afdeling (bv. lid HV Geuzen)'.

Vermeylenfonds: €10 op rekening IBAN BE50 0011 2745 2218 van VF Ledenrekening, Tolhuislaan 88, 9000 Gent met vermelding 'lid VF'.

Willemsfonds: €15 op rekening IBAN BE39 0010 2817 2819 van WF Ledenrekening, Vrijdagmarkt 24-25, 9000 Gent met vermelding 'lid WF'.

ABONNEMENTEN

De Geus zonder lidmaatschap: €13 op rekening IBAN BE54 0011 1893 3897 van het VC-Geuzenhuis met vermelding 'abonnement Geus'. Prijs per los nummer: €2.

Het Vrije Woord: gratis bij lidmaatschap HVV en GGG.

Combinaties van lidmaatschappen met of zonder abonnementen zijn mogelijk.

LIDVERENIGINGEN VC-G

De Cocon, dienst voor Gezinsbegeleiding en begeleid zelfstandig wonen vzw
info: 09 222 30 73 of 09 237 07 22
info@decocon.be - www.decocon.be

De Geus van Gent vzw
open van ma t.e.m. vr vanaf 16:00
za vanaf 19:00
info: www.geuzenhuis.be
09 220 78 25 - geusvangent@telenet.be

Feest Vrijzinnige Jeugd vzw
info: 09 220 80 20 - martine@geuzenhuis.be

Feniks vzw

Verzorgt waardige, humanistisch geïnspireerde plechtigheden bij belangrijke levensmomenten.
info: huisvandeMens - 09 233 52 26
gent@deMens.nu

Fonds Lucien De Coninck vzw
info: www.fondslucienconinck.be
secretariaatFLDC@telenet.be

Humanistisch Verbond Gent
info: R. Gheldof - 09 220 80 20
hvv.gent@geuzenhuis.be

Humanistisch - Vrijzinnige Vereniging Oost-Vlaanderen
info: T. Dekempe - 09 222 29 48
hvv.ovl@geuzenhuis.be

Gentse Grijze Geuzen
info: R. Van Mol - 0479 54 22 54
rvanmol@hotmail.com

Kunst in het Geuzenhuis vzw
info: Annette De Vos - 09 220 80 20
a.devos@geuzenhuis.be

Opvang - Oost-Vlaanderen vzw
Dienst voor pleegzorg
info: A. Roelands - 09 222 67 62
gent@opvang.be

SOS Nuchterheid vzw
In Gent, woensdag en vrijdag (alcohol en andere verslavingen).
info: 09 330 35 25(24u op 24u)
info@sosnuchterheid.org
www.sosnuchterheid.org

Vermeylenfonds Oost-Vlaanderen
info: 09 223 02 88
info@vermeylenfonds.be
www.vermeylenfonds.be

Willemsfonds Oost-Vlaanderen
info: 09 224 10 75
info@willemsfonds.be
www.willemsfonds.be

Werkgemeenschap Leraren Ethiek vzw
info: wle@nczedenleer.org
www.nczedenleer.org

PARTNER

huisvandeMens Gent

Het centrum biedt hulp aan mensen met morele problemen.
U kan er terecht van ma t.e.m. vr van 9:00 tot 16:30
De hulpverlening is gratis!
info: Sint-Antoniuskaai 2, 9000 Gent
09 233 52 26 - f 09 233 74 65
gent@deMens.nu

LUPERCALIA

een liefdesnacht

Geen Sint-Valentijn voor watjes ...
maar een totaalspektakel over liefde voor vrijdenkers

Lupercalia, een liefdesfeest
met fotografie van Filip
Naudts, een
'Huwelijksaanzoek' van
Cyriel Buysse met Jo
Decaluwé, 'Mieke Maaïke's
obscene jeugd' van L.P
Boon met Lucinda
Dusoleil, 'De biechtstoel'
voor je stoutste geheimen
door Griet De Sutter

Maak kennis met
- de vele geuren van de
liefde, 'smellhappening'
met kunstenaar Peter
De Cupere
- videoloops in de
bonbonnière
- ideeën over liefde en
seksualiteit met Murielle
Scherre en Kaat Bollen
- overheerlijke afrodisiaca
en liefdesdrankjes....

woensdagavond
15 februari 2012 vanaf
19.00 uur in Theater
Tinnenpot
Tinnenpotstraat 21
9000 Gent
inkom: 15€ en 8€
studenten,
info & reservatie via
tinnenpot@telenet.be
09 225 18 60

WWW.LUPERCALIA.BE

EEN ORGANISATIE VAN HET
VERMEYLENFONDS, UITSTRALING
PERMANENTE VORMING EN
THEATER TINNENPOT,
MET DE STEUN VAN deMens.nu

FOTO: © 2009 FILIP NAUDTS
"DE BOEZEMVRIEND" - FLEUR VAN
GRONINGEN - UIT DE REEKS:
LA CLÉ DU BOUDOIR

